Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

Nr. 291	Łódź, Poniedziałek 16 grudnia 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג, י"ד כסלו תר"צ	Nr 291

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

שווערער קאמף פון די לאדזער יוד. האנדווערקער
פאר זייער רעכט אויף ארבייט און עקזיסטענץ,
געגען דער ענטיודישונגס-פאליטיק פון די אנפיהרענדע אינסטאנצען

די נעכטיגע פלענאר־זיצונג פון דער לאדזער האנדווערקער־קאמער

אין זאל פון לאדזער שטאט־ראט איז נעכטען פארגעקומען די רריטע פלענארע זיצונג פון דער האנדווערקער־קאמער אין לאדז. וויצע־פרעזידענט ה' קאושימיערסקי האט אפגעגעבען א בעריכט פון דער טעטיגקייט פאר'ן לעצטען חודש. אין א ווארט צום בעריכט האט ה' שווארצבערג ראן אנגעפרעגט צי די קאמער האט אייגעארדענט א פרעסע־קאנפערענץ און ווער איז צו דער קאנפערענץ איינגעלאדען געווארען. דער דירעקטאר פון דער ה.־ק. ה' פיעקארסקי ענטפערט, אז ס'זענען איינגעלאדען געווארען 49 ציטונגען פון דער גאנצער לאדזער וואיעוואדזטווע. ה' שווארצבערג שטעלט פעסט, אז די

די יודישע ציטונגען האבען קיין איינלאדונגען נישט בעקומען

דער דירעקטאר פערטיידיגט זיך, אז ס'האט געמוזט געשעהען א מיספערשטענדניש און פערזיכערט, אז אזעלכעס וועט מעהר נישט געשעהן.

נאכרעם בעריכטעט דירעקטאר פיעקארסקי וועגען דער געזעלען־אפטיילונג ביי דער האנדווערקער־קאמער. די געזעלען ווילען די ראזינע אפטיילונג נישט שאפען און אין דער גאנצער וואיעוואדזטווע האט זיך געבילדעט בלויז איין אזא אפטיילונג ביים צעך פון די פאטאגראפיסטען, דאן האט ה' קאזאשאנעווסקי רעפערירט וועגען ערגענצונגס־וואהלען צו די עקזאמינאציאנס־קאמיסיעס פאר די געזעלען. די ליסטע פון די נייע מיטגליעדער אויף דער פראווינץ איז בעשטעטיגט געווארען.

ביים בעטראכטען די פראגע וועגען דער ערגענצונג פון דער עקזאמינאציאנס־קאמיסיע פאר די מייסטער, האט ה' כארמאץ אין נאמען פון די יודישע מיטגלידער אין דער ה.־ק. אפגעגעבען א פראטעסט, פארוואס צווישען די פארזיצערס פון די עקזאמינאציאנס־קאמיסיעס זענען

נישט פאראן קיין יודען

אפילו אין די ראזינע פאכען, וואו די יודען פילדען די ווייט־גרעסטע מעהרהייט בעזיצען מענשען מיט נעהעריגע קוואליפיקאציעס. זיין פראטעסט פארערט ער אריינצוטראגען אין פראטאקאל.

פרעזידענט שוואנקאווסקי ערקלערט, אז קיין פארזיצערס זענען נאך איבערהויפט נישט בעשטימט געווארען, אז אין דער אינטערפרעטאציע פון דער פעראררנונג וועגען די עקזאמינאציאנס־קאמיסיעס הערשט א מיינונגס־פערשידענהייט צווישען די האנדווערקער־קאמערען און דעם מיניסטעריום. ער פערזיכערט, אז די יודישע האנדווערקער וועלען אין דעם פאל טראקטירט ווערען לאיאל און זיי וועט קיין עוולה נישט געשעהן.

דירעקטאר פיעקארסקי ערקלערט, אז די פראגע וועגען פארזיצערס אין די קאמיסיעס געהערט נישט צו דער קאמפעטענץ פון פלענום (!) נאר פון דער פערוואלטונג. בכלל האלט ער, אז די פראגע איז נאך צו פריה צו בעטראכטען און אז אין דער האנדווערקער־קאמער זענען נישטא קיין יודען און קיין נישט־יודען, נאר ס'זענען דא האנדווערקער.

ה' כארמאץ פאלעמיזירענדיג מיט די פריהערדיגע רעדנער גיט איבער, אז פרעזידענט שוואנקאווסקי זאל האבען ערקלערט, אויף א פערוואלטונגס־זיצונג, פון דער קאמער, אז די יודען האבען נישט קיין אויסזיכט צו בעקומען א פארזיץ אין א וועלכער עס איז עקזאמינאציאנס־קאמיסיע. די יודישע האנדווערקער־פערטרעטער ווילען דעריבער זיך נישט פערלאזען אויף דער פערוואלטונג, נאר ווילען די פראגע בעהאנדלען אויפ'ן פלענום.

א לענגערען וויכוח האט ארויסגערופען די פראגע וועגען צולאזען לערן־יונגלעך און פעסטצושטעלען זייער צאהל אין די ווארשטאטען.

ס'איז בעשלאסען געווארען די פראגע אפצולעגען ביז צו דער נאכסטער זיצונג. וועגען צענז פה

די לערן־יונגלעך איז בעשלאסען געווארען זיך ארויס צוזאגען, אז אלע דארפען אין פרינציפ בעזיצען בילדונג פון א 7 קלאסיגער פאלקס־שול, פאר איינצעלנע פאכען זאל די האנדווערקער־קאמער קענען דעם צענז פערקלענערען צופאסענדיג איהם צו די פאדערונגען פון די ערגענצונגס־שולען.

נאכדעם ווערט ערקלערט א הפסקה, און נאך דער הפסקה ווערט בעטראכט דער

ביודזשעט אויפ'ן יאהר 1930

דער ביודזשעט איז אויסגעארבייט געווארען דורך דער האנדווערקער־קאמער אויף 355.000 זל.

צווישען די הכנסות זעהט זיך פאר: 200.000 זל. פון עקזאמינאציאנס־אפצאהל צווישען די אויסגאבען זעהט מען פאר 24,000 זל. געהאלט פאר'ן סעקרעטאר, 65,000 זל. פאר'ן ביורא־פערסאנאל, 10 טויזענד זל. אויף אונטערשטיצונגען; 10 טויזענד זל. אויף רעפרעזענטאציע־צוועקען; 17000 זל. אויף צו פערגיטיגען די מיטגלידער פון דער ה.־ק. פערוואלטונג און די קאמיסיע־מיטגלידער — אויף רייזע־הוצאות 10 טויזענד זל. אויף ערגענצונגס־קורסען א. אנד. 20 טויזענד זל. דעם ביודזשעט פערטיידיגט דירעקטאר פיעקארסקי. דערביי, ברענגט ער א רייה אינטערעסאנטע ציפערען. אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע זענען רעגיסטרירט 18 טויזענד האנדווערקער־ווארשטאטען, וועלכע בעשעפטיגען ביז דרייסיג טויזענד לערן־יונגלעך. אין דער ווירקליכקייט אבער זענען ווייט נישט אלע רעגיסטרירט אזוי צ.ב. איז אין פאוויאט רעגיסטרירט אינגאנצען 27 האנדווערקער־ווארשטאטען. גע — שטיצט אויף די ראזינע צאהלען רעכענט די קאמער, אז עס וועלען זיך היי־יאהר עקזאמענירען

5000 לערניונגלעך אויף 1000 געזעלען

דאס ערשטע ווארט צום בודזשעט נעהמט ה' סענגראווסקי, ער ווייזט אן, אז די פאזיציעס פונ'ם ביודזשעט זענען געבויט אויף זאמד, זיי זענען נישט רעאל, און אזוי ווי זיי וועלען בעשווערען די האנדווערקער, וועט די גרופע וועלכע ער רעפרעזענטירט שטימען געגען דעם ביודזשעט. די ראזינע ערקלערונג רופט ארויס

א שטורם

אויף די בענק פון די פוילישע ראטמענער און אין פרעזידיום. דירעקטאר פיעקארסקי פאלעמיזירט מיט די יודען. ער ווייסט, אז א יודישע ציטונג האט איהם אנגערופען אנטיסעמיט. הגם ער איז גאט די נשמה שולדיג און אנפיהרענדע יודישע האנדווערקער האבען איהם אויסגעדריקט זיין אנערקענונג.

עד ווארפט פאר די יודען, אז זיי

פיהרען זיך ווי אין סיים

וואו מ'וויל דורך אפווארפען דעם ביודזשעט אויסדריקען אומצוטרוי דער פערוואלטונג.

ה' קארטשאק עצה'ט די יודען אז זיי זאלען אריינטראגען אויסבעסערונגען אבער פאר'ן ביודזשעט זאלען זיי שטימען.

ה' ראלעק לעגט פאר א רייה אויסבעסערונגען צום ביודזשעט וואס פערקלענערען איהם אין דער פאזיציע פון די אויסגאבען ביז אויף 268000 זל.

ווי א באמבע

ווירקט די רעדע פון פרעזידענט שימאנאווסקי, וועלכער גרייפט שארף אן די יודישע ראטמענער, וועלכע האבען ערקלערט, אז זיי וועלען שטימען געגען ביודזשעט, ער ווארפט זיי אז זיי פאליטיקירען און פעראורדענט א הפסקה בעת וועלכער די פערוואלטונג נעהמט אוועק אויף א בעראטונג בעת עס קומט פאר די בעראטונג פון דער פערוואלטונג בעראטען זיך אויך א גרופע קריסטליכע מיטגלידער, און בעזונדער די יודישע ראטמענער.

נאך דער פויזע קומט אריין די פערוואלטונג און שטעלט א פארשלאג אנצונעהמען דעם ביודזשעט אין דער הויך פון 268 טויזענד זל.

א ווארט צו אנ'ערקלערונג אין נאמען פון די יודישע מיטגלידער בעקומט ה' שווארצבערג.

זיין ארויסטריט איז

א בעשולדיגונגס-אקט

געגען דער פערוואלטונג פון דער האנדווערקער־קאמער מיט איהר פרעזידענט און מיט'ן דירעקטאר בראש.

ה' שווארצבערג ווייזט אן, אז מען האט אין דער האנדווערקער־קאמער אנגאזשירט 12 אנגעשטעלטע און צווישען זיי איז פערהאן 1 (איין) יוד, און אפילו דער איז אויך אנגאזשירט געווארען ערשט נאך אנ'אינטערווענץ פון וויצע־פארזיצער קאושימיערסקי.

אט האט מען אויסגעפיהרט אויף צעהנדליג טויזנד זלאטעס ארבייט פאר דער האנדווערקער־קאמער. צי האט איין יודישער האנדווערקער בעקומען פאר א גראשען פון דער ראזינער ארבייט. אט האט דער דירעקטאר פון דער האנדווערקער־קאמער געשריבען אפיציעלע בריף אז מ'זאל איהם צושטעלען קריסטליכע קאנדידאטען צו די שאצונגס קאמיסיעס.

דאס זענען אליץ צופעליגקייטען?

און ווי אזוי זענען צוזאמענגעשטעלט געווארען די שאצונגס־קאמיסיעס און די עקזאמינאציאנס־קאמיסיעס?

מיר לעבען — זאגט דער רעדנער — אין א סיטואציע ווען מענשען וואס האבען צעהנדליגער יאהר שווער געארבייט וועלען דערפיהרט צו רואין און בעגעהן זעלבסטמארדען. ווען מ'וויל אונז בעשווערען מיט פארמאליסטיק, ארמיניסטראטיווע שוועריגקייטען, גרויסע ביודזשעטען קענען מיר דערויף אונזער הסכמה נישט געבען.

ווייטער ווייזט אן דער רעדנער, אז א רייה יודישע צעכען האבען נישט בעקומען צוגעשיקט וויכטיגע צירקולארען. דער רעדנער

פאדערט, אז ס'זאל געענדערט ווערען די בעציהונג

צו די יודישע האנדווערקער און צו זייערע פערטרעטער, שליסליך, רופט ער אויס, איז פערהאן נאך א העכערע אינסטאנץ, ווי די ראזינע האנדווערקער קאמער.

די רעדע מאכט

א גוואלדיגען איינדרוק

אויף אלע מיטגלידער. דירעקטאר פיעקארסקי פיהלט אז ער דארף זיך פערטיידיגען און נעהמט באלד א ווארט; ער בעמיהט זיך ריינצוואשען פון די בעשולדיגונגען.

וויצע־פרעזידענט קאושימיערסקי פרעגט פון ארט: די בריף וועגען קריסטליכע קאנדידאטען האט איהר געשריבען אויף אונזער אויפטראג און מיט אונזער וויסען? זיין פראגע בלייבט אהן א תשובה.

פרעזידענט שוואנקאווסקי פערוואנדערט זיך אויף דער האלטונג פון וויצע־פרעזידענט קאושימיערסקי און מאכט איהם פארוואורפען. ה' קאושימיערסקי קלעהרט אויף, אז פרעזידענט שוואנקאווסקי האט מיט זיין האלטונג און האנדלונג בעליידיגט די יודישע האנדווערקער.

ביי דער אפשטימונג ווערט אפגעווארפען דער פארשלאג פון די יודישע מיטגלידער וועגען אפשיקען דעם ביודזשעט־פראיעקט צוריק צו דער פערוואלטונג אויף צו בעטראכטען איהם נאכאמאל און ס'ווערט אנגענומען דער געענדערטער ביודזשעט אויף 268 טויזענד זלאטעס.

עס ווערט דאן געוועהלט א רעוויזיאנס־קאמיסיע פון 3 פערזאן. פון די פינף קאנדידאטען וואס זענען פארגעשלאגען געווארען (ראליק, קאפטשינסקי, קארטשאק, סענגראווסקי, כארמאץ) זענען געוועהלט געווארען, די ה"ה: ראליק. קאפטשינסקי און סענגראווסקי.

נאכדעם איז מען צוגעטראטען צו די פארשלאגען 1) פון כארמאץ און די איבעריגע יוד. ראטמענער, אז די האנדווערקער וועלכע פיהרען זייערע ווארשטאטען זייט 8 יאהר און בעזיצען נישט קיין מייסטער־דיפלאמען זאלען קענען ווייטער פיהרען די ווארשטאטען און בעשעפטיגען לערן־יונגלעך און 2) פון ה' שווארצבערג, אז די האנדווערקער וואס פיהרען איצט ווארשטאטען זאלען בעפרייט ווערען פון טעארעטישע עקזאמענס.

דער ערשטער פארשלאג איז געשטיצט געווארען דורך דער פערוואלטונג און די האנדווערקער־קאמער האט בעשטעטיגט דעם מעמאריאל וואס איז אין דער פראגע אפגעשיקט געווארען צום מיניסטעריום.

ארום דער צווייטער פראגע האט זיך ענטוויקעלט א

א לאנגער און הייסער וכוח

אין וועלכען ס'האבען אנטיילגענומען ה' קאושימיערסקי, שווארצבערג, דיר. פיעקארסקי, קאפטשינסקי און אנד. צום סוף איז בעשלאסען געווארען דעם פארשלאג איבערצושיקען צו דער פערוואלטונג מיט דעם וואונש, אז זי זאל זיך בעמיהען אז די האנדווערקער, וואס בעזיצען נישט קיין מייסטער־דיפלאמען און זענען עלטער פון 35—40 יאהר און פיהרען ווארשטאטען זאלען בעפרייט ווערען פון טעארעטישע עקזאמענס, אז ס'זאלען באלד געשאפען ווערען קורצטערמיניגע קורסען פאר די האנדווערקער כדי זיי פארצובערייטען צו די מייסטער־עקזאמענס.

צום סוף האט פרעזידענט שוואנקאווסקי פארגעשלאגען אז די זיצונג זאל אננעהמען א פראטעסט געגען א יודישער ציטונג, וועלכע האט אנגעגריפען דעם דירעקטאר פיעקארסקי. דער פארשלאג איז אבער צוריקגעצויגען געווארען. דאן איז אפגעשטימט געווארען דער צוטרוי־וואטום. די יודישע מיטגלידער האבען זיך אפגעהאלטען פון שטימען.

דעררויף איז די זיצונג געשלאסען געווארען. די זיצונג האט געדויערט פון 10 פריה ביז האלב 9 אין אווענט.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 62 יאהר מיין ליבער מאן, אונזער טייערער פאטער און גרויספאטער

נ. ע. נתן דוד שטערן

די לויה קומט פאר היינט, מאנטאג, דעם 16־טען דעצעמבער, 1 אזייגער בייטאג פון טרויער־הויז קילינסקיעגא 60, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפט טרויערנדע הינטערבליבענע.

דעצידירען ווערט מארשאל פילסודסקי

ערקלערט דער געזו. פרעמיער פראפ. בארטעל

װאַרשא, 15 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין א געשפרעך מיט א זשורנאליסט האט דער געוו. פרעמיער בארטעל ערקלערט, אז וועגן זיינע געשפרעכען מיט'ן מלוכה־פרעזידענט און מיט דעם מארשאל פילסודסקי קאן ער גאר־נישט דערצעהלען, ווייל „יעדער געשפרעך איז דאס אייגענטום פון לכל הפחות 2 פערזאן“.

בנוגע דער סיטואציע האט פראפ. בארטעל געזאגט:

— איך גלויב, אז איהר פרעגט וועגן דער סיטואציע, וואס האט א שייכות צו דער „ווירקליכער ווירקליכקייט“. אזוי ווער עס וויל זיך צו דער דאזיגער ווירקליכקייט בעקענען, יוער עס וויל זיך אין איהר בעזעגען, זיין טעטיג און שאפען, דער מוז זעהן און אנערקענען, אז דער דעצידירענ־דיסבעשטימונגען און פאקטער איז דער מארשאל דער פאקטאר, די קראפט פון געשיכטליכע פאר־פילסודסקי. ווער עס בעמערקט דאס נישט, דער שליסט אויס די אמת'ע אקטועלע ווירקליכקייט און ווערט פערפיהרט אויף אומוועגען. מיר דאכט זיך, אז פיל בעגעהען אט דעם פעהלער.

ס'לעצטע ענגלישע אקופאציע־מיליטער פערלאזען דייטשלאנד

בערלין, 15 (א. ט. א.) די לעצטע אפ־טיילונג פון ענגלישען אקופאציע־מיליטער האט היינט עוואקואירט איבער־רהיין.

העברעאישע פרעסע אין א"י

געגען דעם ערשטען יודישען עדות

ירושלים, 15 (יט"א טעלעגראפיש).

די ערקלערונגען פון דעם ערשטען יודישען עדות, דעם מיטגליד פון דערפראוויזארישער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, ד"ר ברודע ווערען שטארק קריטיקירט דורך דער גאנצער העברעאישער פרעסע.

דער „דאר היום“ פעראורטיילט שטארק א א רייה בעהויפטונגען פון ד"ר ברודע, און גרייפט איהם אן ספעציעל פאר בעצייכענען די אידעאלען פון דער יודישער מלוכה אלס קינדישע.

הרב הראשי קוק

ווערט פערהערט דורך דער אויס־פארשונגס־קאמיסיע

ירושלים, 15 (יט"א טעלעגראפיש).

פרייטאג פריה איז די ענגלישע אויספארשונגס־קאמיסיע צוזאמען מיט די יודישע פארשטעהער פון ביידע צדדים געקומען אין הויפט־ראבינאט און צוגעטראטען צום פערהער פון הרב הראשי קוק. צוליב דעם געשלאסענעם כאראקטער פון דער זיצונג, פעהלען דערווייל פרטים וועגען פערלויף פון פערהער.

נאכ'ן האלבען טאג איז, דער פערהער פון הרב קוק, צוליב קדושת שבת איבערגעריסען גע־ווארען.

אין אווענד איז פערהערט געווארען דער מיט־גליד פון דער פראוויזארישער ציוניסטישער עקזע־קוטיווע אדוו. הארואוויץ.

די טעג וועלען פאר דער אויספארשונגס־קא־מיסיע געבען דערקלערונגען א רייה יורען־פריינד־ליכע אראבער.

אלפאלעסטינישע אראבישע ארבייטער־קאנפערענץ

ירושלים, 15 (טעלעגראפיש דורך יט"א). דער פערבאנד פון די אראבישע ארבייטער אין א"י האט צונויפגערופען אנ'אלפאלעסטינישע אראבישע ארבייטער־קאנפערענץ, וואס וועט פארקומען אין חיפה דעם 21. יאנואר.

ענטדעקט דעם באציל פון אינפלוענציע

ניו־יארק, 15 (אטע) א בעקאנטער פרא־פעסאר פון טשיקאגער אוניווערזיטעט האט גע־מאכט א סענסאציאנעלע ענטדעקונג. עס איז איהם געלונגען אויסצוגעפינען און צו איזאלירען דעם באציל פון אינפלוענציע.

פערהער פון עדות, אדוו. הארואוויץ

ירושלים, 15 (יט"א טעלעגראפיש).

נאך דעם עדות סאלאמאן איז פערהערט גע־ווארען דער אדוו. הארואוויץ, פון מאנטשעסטער; דער עדות הארואוויץ איז קיינמאל נישט געוועזען קיין אקטיווער ציוניסטישער טוער.

אין חודש יולי איז ער אונערווארטעט איינגע־לאדען געווארען קיין ירושלים אלס עהרען־ראטגע־בער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע. בעת די אונרוהען האט ער געשפילט א וויכטיגע ראליע. זיין הויז אין רחביה איז געוועזען די ציוניסטישע הויפט־קווארטיר.

דער עדות הארואוויץ ווערט פערהערט נישט מעהר, ווי 20 מינוט און די זיצונג ווערט איבער־געריסען.

דער עדות האט בעוויזען צו דערצעהלען וועגען זיינע געשפרעכען מיט מיסטער לוק דעם 23. אוי־גוסט, ווען ער האט אויסגעדריקט זיין פערביטערונג און ענטוישונג. וואס די רעגירונג, נישט קוקענ־דיג אויף די פערזיכערונגען, האט נישט בעוויזען ענטקעגענצושטעלען זיך די אונרוהען.

אכזריות'דיג געפייניגט

איוד. ארבייטער אין א רוסישער פאבריק

ריגע, 15 (ספ. טעל.) אין דער פארצעליי־פאבריק אין קיעוו האבען די ארבייטער אויף אנ'־אכזריות'דיגען אופן ערמארדעט דעם יודישען אר־בייטער קאפלין. בעת דער מיטאג־פויזע האט מען קאפלינ'ען אריינגענארט אין א שאפע און דארט גענומען פייניגען. צו ערשט האט מען איהם בע־גאסען מיט קאלט וואסער, דערנאך האט מען איהם צוגעבונדען מיט דעם קאפ אראפ און גע־שלאגען מיט דרענגער; ענדליך האט מען איהם צוגעבונדען צו א פערד און ארומגעיאגט איבערן הויף פון דער פאבריק ביז ר'האט פערלוירען דאס בעוואוסטזיין.

די מערדער האט מען ארעסטירט.

אורטייל אין פראצעס פון די ווייסרוסישע קאמוניסטען

ביאליסטאק, 15 (טעלעפאניש פון אונ־זער קארעספאנדענט) נאך א צוויי־טאגיגען פרא־צעס האט דאס געריכט ארויסגעטראגען אנ'אורטייל אין פראצעס פון 11 מיטגלידער פון ביאליסטאקער קאמיטעט פון דער ווייס־רוסישער קאמוניסטישער פארטיי. דער הויפטבעשולדיגטער יוזעף מאציוק איז פערמשפט געווארען אויף אכט יאהר תורמע, אפרים יאבלאנקא, מיכאל בארוטקא און נאדיא באינשטיין האבען בעקומען צו 6 יאהר תפיסה. די איבריגע זענען פעראורטיילט געווארען צו תפיסה פון 1 ביז 5 יאהר.

נאכ'ן אויסהערען דעם אורטייל האבען די פער'משפט'ע געזונגען דעם אינטערנאציאנאל.

אפגערופען פון זיין אמט

פאר דורכפיהרען מיט צוואנג די צונויפגיסונג פון יודישע און נישט יודישע קאלעקטיוען

מאסקווע, (יט"א) ווי דער קארעספאנדענט פון דער יט"א דערוויסט זיך פון זיכערע קוועלען וועט דער סעקרעטאר פון רעגירונגס־קאמיטעט „קאמזעט“ אין ווייס־רוסלאנד מ. בעראן אפגערו־פען ווערען פון זיין אמט. דאס זאל פארקומען צו־ליב דער שטארקער קאמפאניע, וואס בעראן האט געפיהרט אין ווייס־רוסלאנד וועגען צונויפגיסען מיט צוואנג די יודישע קאלעקטיווע ווירטשאפטען מיט נישט־יודישע.

שרעקליכער אויפרייס

2 מענשען דערהרג'עט, 7 פערוואונדעט

סאפיא, 15 (ספ. טעל.) אין א שטעטעל כאפאווא איז אין א געוועלב, וואו מ'האט פער־קויפט שוספולווער, פארגעקומען א שרעקליכער אויפרייס. די 3־שטאקיגע געביידע, וואו דאס געוועלב האט זיך געפונען, איז פערוואנדעלט געווארען אין א חורבה. צוויי מענשען זענען דערהרג'עט גע־ווארען, 7 שווער פערוואונדעט.

די ארבייטער אין רוסלאנד

וועלען מוזען ארבייטען אין די חגאות

מאסקווע, 15 (אטע) דער צענטראל־קאמי־טעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי האט בע־שלאסען פאר יעדען פרייז צו צווינגען די ארבייטער צו ארבייטען דעם ערשטען און צווייטען טאג פון „באושע נאראזעניע“.

צוליב די זאמלונגען פאר א"י

קאנפליקט אין ענגלישען ועד־הקהלות

לאנדאן, 15 יט"א טעלעגראפיש). היינט איז פארגעקומען די מאנאטליכע בעריכט־זיצונג פון ועד־הקהלות. דער פארזיצער אביגדור גאלדשמיט האט אפגעגעבען א בעריכט פון הילפס־פאנד פאר די געליטענע אין א"י. בעת דער דעבאטע איז דער פיהרער פון אגודת ישראל אין לאנדאן, גודמאן ארויסגעטראטען מיט א בעשולדיגונג, אז דער הילפס פאנד ווערט פערוואנדעלט אויף ציוניסטישע צוועקען. גאלדשמיט האט דערויף דערקלערט, אז ער האט נישט די מעגליכקייט צו ענטפערען אויף די פארוואורפען. ער מיינט אבער, אז די בעשולדיגונג איז נישט קיין ריכטיגע און די געלטער זענען פער־טיילט געווארען אין הסכם מיט די לאזונגען, אונטער וועלכע די זאמלונג איז פארגעקומען.

פערהער פון ירושלים'ער וויצע־בירגערמייסטער

פאר דער אויספארשונגס־קאמיסיע אין ארץ־ישראל

ירושלים, 15 (יט"א טעלעגראפיש).

די ענגלישע אויספארשונגס־קאמיסיע האט אויסגעהערט דעם עדות, דעם יודישען וויצע־בירגערמייסטער פון ירושלים, חיים סאלאמאן, וועל־כער איז בעת די אומרוהען געוועזען פארזיצער פון ועד־הלאומי.

צוערשט בעריכטעט חיים סאלאמאן וועגען דעם כותל־מערבי ענין. ער שטעלט פעסט, אז מיט 38 יאהר צוריק, האבען יודען פעררריכט דעם ברוק פאר'ן כותל־מערבי אויף זייער אייגענעם חשבון. דאס קענען רינען אלס בעווייז, אז די יודישע רעכט אויפ'ן כותל־מערבי זענען שוין דאן אנערקענט געווארען.

דער אראבישער אדוואקאט פרובט צו קווע̈סט יאנירען די דאזיגע בעהויפטונג, אבער דאס געלונגט איהם נישט.

פערהערענדיג דעם יודישען עדות, לייענט פאר דער אדוואקאט וויקאנט ערלייף אנ'אויפרוף פון ועד הלאומי, וואס איז פערעפענטליכט געווארען אין נאוועמבער 1928. דער אויפרוף איז געווענדעט צו אלע מוסולמענער און ווארפט אפ די פערלוימדונג וואס ווערט פערשפרייט דורך די יודען־פיינדליכע עלעמענטען, אז יודען ווילען כלומרשט פערכאפען דעם אמאר־מעטשעט. דער דאזיגער דאקומענט מאכט א שטארקען רושם אויף דער קאמיסיע.

דער אראבישער אדוואקאט פילעי בעמיהט זיך צו בעשולדיגען די יודען, אז די יודישע קער־פערשאפטען האבען נאך א וואך פאר תשעה באב געוואוסט וועגען דער בעקאנטער דעמאנסטראציע פון דער יודישער יוגענד פאר דער כותל מערבי. מען זאל אויך האבען געווארענט די יודישע אנפיה־רער, אז די קאווקאזער יודען וואס וואוינען ביים „שער המשק“ האבען בעשלאסען זיך נוקם צו זיין אויף די אראבער פאר רויבען זייערע וואוינערטער און פערברענען זייער שול — דורך צושטערען דעם מוסלומענישען מעטשעט אין זכרון משה.

דער עדות סאלאמאן שטעלט קאטעגאריש פעסט, אז די יודישע פארשטעהער האבען געטאן אלץ וואס ס'איז געווען מעגליך, כדי צו אפהאלטען די יודישע יוגענד פון נאכ'ן־דעמאנסטראציעס, ווי־סענדיג, אז די אראבער וועלען עס זיכער אויסנוצען. וואס שייך דעם אנפאל אויף דעם מעטשעט זכרון משה, האבען די יודישע קערפערשאפטען געשיקט אהינצו אינפלוסרייכע יודישע יונגעלייט כדי צו בע־רוהיגען די קאווקאזער יודען, וועלכע זענען געווען שטארק אויפגערעגט צוליב די רויב־אנפאלען. ווי־טער האט ער דערמאהנט, אז די רעגירונג האט אויך אפטמאל געווארענט וועגען די דראהענדע אומ־רוהען אבער אהן שום רעזולטאט. דערצעהלענדיג וועגען דעם אנפאל פון דער פאליציי אויף דער דירה פון יצחק מזרחי, האט סאלאמאן ערקלערט, אז די יודען האבען געוואלט בעהערען דעם אומשול־דיג דערהרגעטען יודען, וועלכען זיי האבען בעטראכט פאר א קדוש. דער עדות האט פעסטגעשטעלט, אז די פאליציי האט אהן רחמנות געשלאגען די יודען.

צענטראלער סוחרים־ און פאבריקאנטען־פערבאנד אויף לאדזער וואיעוואדזטווא (פיעטריקאווער 10)

מיר מאכען בעקאנט אלע אונזערע מיטגלידער, אז דאס

אויסקויפען פון פאטענטען פאר'ן יאהר 1930

הויבט זיך שוין אן פון היינט, דעם 16־טען דעצעמבער ד. י. אין אונזער פעראיינס קאנצעלאריע. כדי צו פערמיידען א געדראנג בעטען מיר וואס פריהער זיך צו מעלדען און די ביורא־שעה'ן פון 9 ביז 2 בייטאג און פון 4 ביז 7 אין אווענד.

ביים איינצאהלען דארף מען מיטברענגען די פאטענטען פון 1929 י.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין טיפסטען דאנק דעם ווערטען סטארשי פעלדשער ה' ל. ברעגמאן, קעלמא 28 פאר זיין געוויסענהאפטע און אפפערוויליגע בעהאנדלונג בעת'ן אויסקורירען אונזער ליבע מוטער פון א לונגענער און שווערער קראנקהייט. איך ווינש איהם ווייטערען ערפאלג אויף דעם געביט פון מעדיצינישער הילף.

מיט אכטונג

פאמיליע זאלצבערג, לוואווסקא 10.

עטליכע קאמפלעטען נייע

— האלץ־שריפט —

אין פערשידענע גרויסען, פרייזווירדיג צו פערקויפען.

צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג.

3102

א וויכטיגע

אונטערנעהמונג

זוכט עטליכע אינטעליגענטע און ענערגישע הערען צו א לייכטער אקוויזיציע, וואס איז גלייכצייטיג א דאנקבארע גע־זעלשאפטליכע טעטיגקייט.— מאנאטליכער איינקונפט אי־בער 2000 זל. אפערטען ŁÓDŹ, Poczta Główna, Skrytka 501.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 51-78

הויט און הענערישע קראנקהייטען און ליפפהיילאינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אווענד

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאלאג־אקושער

זגערזשער 11.

טעל. 34-72

נעמט אן פון 6—8 אווענד

בעקאנטמאכונג.

די פערוואלטונג פון דער

יודישער קהלה

אין לאדז מאכט בעקאנט, אז דער

4־טער טייל פון שטאט־רעגיסטער אויפ'ן 1929 יאהר,

וואס ענטהאלט די שטאט־צאהלערס פון די גאסען: נאווא, נאוואק, נאוואמיעסקא, נאווא צעגעלניאנא, נאווא־קרוכקא, נאווא־טארגאווא, נאווא־פאביאניצקא, נאווא־זארזשעווסקא, גאווא זגיערסקא, אגרא־דאווא, ארלאווסקא, ארלא, פאביאניצקא, פאסאזש־ענגלא, פיאס־קאווא, פיעפושאווא, פילסודסקי, פיאטרקאווסקא, ווערט אויס־געלייגט צום אדורכזעהען לויט די עקזיסטירענדע פארשריפטען במשך פון 8 טעג, ד. ה. פונ'ם 16־טען ד. ח. ביז'ן 24. ד. ח. איינשליסליך אין דער קאנצעלאריע פון דער קהלה (פרייהייטס־פלאץ 6) אין די שעה'ן פון 10 פריה ביז 1 א זייגער נאכמיטאג.

לאדז, דעם 15. דעצעמבער 1929.

13217

לאָדז. 16 דעצעמבער 1929

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 16 דעצעמבער 1929

אַ ווידערקול פון אַלטע צייטען!

צווי האָבען גערעדט.

איינער אַלס פערטרעטער פון אַ פאָלק, וואָס לעבט אונטער די אומנאָרמאַלסטע בעדינגונגען, און איינער אַלס פערטרעטער פון אַ פאָלק, וואָס איז אויסגעליזט געוואָרען מיט צעהן יאָהר צוריק פון זיינע ליידען.

שטעלט זיך אַוועק צום צווייטען מאָל דער פערטרעטער פון דער יודישער מינדערהייט אין סיים און בעקלאָגט זיך אויף די קריוודעס.

שטעלט זיך אַקעגען אַ זוהן פון דער מעהר־הייט און טענה'ט, אַז די בעסט־צופרידענע מעגען זיך געהען פון דאַנען, אָבער די אַנדערע יודען איז דאָך וואויל און פיין.

שטעהט גרינבוים, דער איבעריגער מאַהנער פון יודישער גלייכבערעכטיגונג, און האַלט ביים בוי־רושעט אַנ'אָנקלאַגע געגען דער אומגערעכטער בעהאַנדלונג פון אַ פאָלק, וואָס צייכענט זיך אויס מיט זיין אַרבייט און אינטעליגענץ. ער מאַכט קיין פערביינונגען פאַר קיינעם, און זאָגט דעם ריינעם אמת אין פּנים. ער איז דער אַרויסזאָגער פון זיין פאָלקס־ליידען, דער בת־קול פון טויזענדער צו־בראָכענע עקזיסטענצען.

ער קען זעהר גוט די אונטערן שלייער פון עטאַטיזם געפיהרטע פּאָליטיק צו ברעכען דעם יודישען האַנדעל, די דריידלעך פון אינדוסטריע־געזעצען, וואָס פיהרען צום רואין פונ'ם יודישען בעל־מלאכה. ער קען דאָס איבעריגע נעהמען שטייערן, וואָס זענען איבער די כוחות פונ'ם יוד, און קען אויך די וועגען פון דער שטייער־פערוואַלטונג, וואָס שליסט פעסט אויס דעם יוד צו בעקומען עפּעס צוריק פון יודישע שטייער־געלדער ווערט גענומען דאָס מעגליך העכסטע אָבער פאַר יודישע צוועקען — כאַציאַלע אָדער קולטורעלע און אפילו רעליגיעזע — ווערט דערפון גאָר־נישט געגעבען.

רעדט ער מיט וועהטאַג און מיט גאַל ווי ס'קען רעדען אַ געטרייער שליח פון דער כנסת ישראל. ער קוקט נישט, וואָס מען פערשרייט איהם צוליב זיין עהרליכען וואָרט פאַר אַ „שונא" פון פּוילען. ער ווייזט זיי אָן, אַז אפילו אין גאַליציען — וועמענס יודען מען האַלט פאַר געמעסיגטע — טוט מען דאָס זעלבע.

שטעלט זיך אַקעגען איהם דער דעפּוטאַט גראַף רוזשעווסקי. נישט חלילה קיין אַנטיסעמיט פונ'ם ענדעקישען לאַגער. אדרבא, אַנ'איינגער פאָ־נאַציע־מענש. נישט חלילה פון די אונטערשטע וואָלגאַרע קרייזען. אדרבא, אַ שלאַכציץ בן שלאַכ־ציץ פון אַנ'אייראָפּעאיש יחוס.

ער קען נישט פערטראָגען גרינבוימ'ס אַרויס־טריט. אַ שלאַכציץ קלערט זיך תמיד ביים בעג־געגענען אַ יוד: איב נישט ער אַליין. האָט געקעהרט זיין זיידען זינגען „מה־יפית" אינ'ם הויף פון מיין זיידען. ווילט זיך הייטער הערען דאָס אַלטע מה־יפית־לידעל. דאָס וואָרט פון אַ פרייען יוד איז נישט צום פערטראָגען. דאָס איידעלע פּריצישע האַרץ האָט אַ געפיהל פאַר גנאַד, אָבער נישט פאַר דעם בעגריף פון רעכט.

טרעט ער אַרויס געגען גרינבוימ'ן. דער זוהן פון אַ פאָלק, וואָס איז שוין אַרויף אויף דעם באַהן־צוג און פאָהרט אַריין אין דער היסטאָריע פון זעלבסשטענדיגער מלוכה'שאַפט, נעהמט פאַראיבעל דעם זוהן פון דעם מינדערהייטס־פאָלק, וואָס וויל אויף דעמזעלבען צוג זיך אַרויפזעצען און מיט־פאָהרען צוזאַמען ביז צו סטאַציעס פון גלייכבערעכטיגונג, כאַציאַלער גלייכהייט און קולטורעלער איינענהייט.

האָבען גערעדט צווייערליי מענשען, איינער געגען די אויספיהרונגען פונ'ם צווייטען.

דער גראַפישער סיים־דעפּוטאַט האָט איינגענט־ליך נישט געפּרובט פערלייקענען די קריוודעס, וואָס ס'געשעהען געגען יודען.

נאָר וואָס דען? ער האָט געראַנקט גרינבוי־מען פאַר זיין אָפענער שפּראַך. דאָס מיינט, אַז ווער ס'קלאָגט זיך אויף די מאַכט־האָבערס אין פּוילען איז דאָך פּירוש אַ שונא פונ'ם לאַנד. און דער גראַף איז אויך געווען אָפּגעהערציג מיט גלייכער מאָס בעצאָהלט.

האָבען מיר געהערט ווערטער פון יענער יוגענט וועלכע מיר האָבען געהאַלטען פאַר לאַנג געשטאָר־בען. אַ ווידער־קול פון אַלטע צייטען איז דאָס געווען. די גאַליציש פּוילען־שלאַכציצען האָבען כסדר מיט כל־ערליי מיטלען זיך געסטאַרעט צו קריגען די גרעסטע נאַציאָנאַלע קאָנצעסיעס פאַר זיך פון דער ווינער רעגירונג. אָבער פאַר יודענס וועגען, וועלכע זיי האָבען געזוכט אויסצונוצען אויף פערשיידענע אופנים, האָבען זיי געהאַט איין מי־טעל: אַסימילאַציע. דעם אויפגעקלערטען יוד, די יודישע אינטעליגענץ האָבען זיי געזוכט קולטורעל אויפצופרעסען, און דעם אָפּגעשטאַנענעם אָרטאָ־דאָקסישען יוד האָבען זיי געזוכט פאַר אַ קנעפּעל אָפּצוקויפען. דעם ערשטען האָט מען גערעכט צו אַסימילירען קולטורעל, און דעם צווייטען צו אַסימי־לירען פּאָליטיש. ביז ער וועט רייף ווערען צו קול־טורעלער אַסימילאַציע...

קלאָר און עהרליך האָט דער גראַף אַרויסגעזאָגט, אַז אין פּוילען עס גוט זיין די יודען וואָס זענען פּאָליאַקען, ד. ה. די יודען, וואָס זעלען זיך אָפּזאָגען פון זייער אייגענעם פאָלקסטום און זיך לאָזען פערשמעלצען מיט דעם מלוכה־פאָלק, די אַנדערע, די יודען, וואָס ווילען בלייבען יודען, האָבען נישט קיין פּלאַץ דאָ און מעגען זיך וועג־רען ערגיץ־אַנדערש.

דאָס איז אַ קלאָרער אַנזאָג פאַר די ציוניס־טען און פאַר די אָרטאָדאָקסען אינאיינעם. נישט די בירגערליכע טוגענד, נישט די לאָיאַלקייט און מלוכה־טרייקייט איז דער עיקר, נאָר די בגידה, דער פערראַט פונ'ם אייגענעם פאָלק. אַלס יודען וויל דער גראַף נישט אָנערקענען קיין רעכט, נאָר אַלס אַסימילירטע פּאָליאַקען.

די צייטען האָבען זיך געענדערט, די גלחים קומען נישט צווינגען צו שמד, אָבער מיט מאָ־דערנע מיטלען זוכט מען דאָס זעלבע.

ר. פ.

דער געשריי פון ענטוישטע

פּראָזע און פּאָעזיע אין דער פּאָליטיק

פון דר. א. מוקדוני

אַ וואונדערליכער מענש איז געווען ניקאָלאַי לענין, ער האָט גערעדט כסדר פּראָזע, אָפטע נאַקעטע פּראָזע.

„קענען צוויי הונדערט טויזענד פּריצים הער־שען איבער 150 מיליאָן איינוואוינער פון רוסלאַנד, פאַר וואָס זאָלען צוויי הונדערט טויזענד אַרבייטער עס נישט קענען"?

אַזאַ נאַקעטע, האַרטע און שטעכעדיגע פּראָ־זע האָט לענין גערעדט.

אין אונזער צייט קען בלויז אַ גאון, איינער ווי לענין, זיך ערלויבען צו רעדען פשוט, אָפען און אין פּראָזע.

און וואָס קלענער דער מענש אַלס גרעסערע, פּאָמפּעזערע און פערשטעלטע ווערטער זוכט ער.

זענען געקומען נאָך לענין'ען מחנות קליינינ־קע פּאָליטיקער און מען האָט אָנגעהויבען רעדען מיט געוואַלטיג אָנגעבלאָזענע ווערטער, מען האָט גענומען וואָכעדיגע פּאָליטיק און מען האָט פון דעם געמאַכט רעליגיע, מען האָט גענומען סאָלדאַ־טען און מען האָט פון זיי געמאַכט רויטע משיחים, מען האָט גענומען פּאָליציי־לייט און מען האָט פון זיי געמאַכט נביאים, מען האָט גענומען געוויאַנ־דעלטע ביוראָקראַטען, אויסגעקנעטענע טשינאָווניקעס און מען האָט פון זיי געמאַכט העלדען, מען האָט גענומען מלמדים, ישיבה־בחורים און פערזעסענע מוידען און מען האָט פון זיי געמאַכט שעפער פון אַ נייער קולטור אויף דער וועלט.

און עס איז נישטאָ קיין גוזמא, קיין אומזין און קיין באָבע־מעשה, וואָס זאָלען נישט געפינען קיין גלויביגע.

וואָס גרעסער די גוזמא, אַלץ הייסערע פאַ־נאַטיקער קריגט זי, וואָס אומגעלומפּערטער דער אומזין איז אַלץ פערביסענערע גלויביגער בעקומט ער און וואָס נאַרישער די באָבע־מעשה איז אַלץ מעהר צוהערער האָט זי.

מענשען חלש'ען צו גלויבען אין עפּעס, דער־הויפּט חלש'ען צו גלויבען אין עפּעס די, וועלכע האָבען אָקאָרשט אָנגעוואוירען אַ גלויבען.

דער אפּיקורס פון איין גלויבען איז דער פרו־מינקער גלויביגער אין אַנ'אַנדערען, שוואַכערען און שיטערערען גלויבען.

גלויבט נישט, אין קיין אפּיקורסים, אַזעלכע זענען גאָר נישטאָ.

גלויבט דער אפּיקורס נישט אין גאָט, וועט ער גלויבען אין אַנ'אָפּגאָט.

האָט מען פון לענין'ס טרוקענע פּראָזע גע־מאַכט אַ גלויבען.

מען האָט געמוזט פון דעם מאַכען אַ גלויבען, וואָרים אָהן גלויבען קען מען גאָרנישט אויפטון, אָהן גלויבען קען מען נישט שלעפּען נאָך זיך גרויסע מאַסען, אָהן גלויבען קען מען קיין נישט־גלויביגען נישט אַריינזעצען אין תּפיסה, אָהן גלוי־בען קען דער תּליון נישט הענגען און דער טשע־קיסט נישט שיסען.

און ווי בעזאָגט זענען די אפּיקורסים אין איין גלויבען די סאַמע משוגע'נע פאַנאַטיקער פון אַ־נדער גלויבען; זענען די קאָמוניסטען די סאַמע פערביסענע אפּיקורסים פון אַלע גלויבענס אויף דער וועלט דערפאַר זענען זיי די סאַמע בלינדע פאַנאַטיקער פון זייער נייעם גלויבען.

און דער נוסח פון אמונה בייט זיך גאָרנישט, די פאָרם בלייבט כסדר די אייגענע.

זענען געקומען צום קאָמוניזם רעליגיעזע נאַ־טורען, מענשען מיט רעליגיעזען פּאַטאָס, מענשען מיט רעליגיעזען ברען, מענשען מיט רעליגיעזער דבקות.

און אמונה איז דאָך אַלע מאָל נישט ווייניגער ווי וועלט־דערלייזונג, אויף ווייניגער פערמעסט זיך קיין אמונה נישט.

איז קאָמוניזם וועלט־דערלייזונג, נישט ווייני־גער, און די ריכטיגע, די לעצטע וועלט־דערלייזונג. נאָך דער דאָזיגער דערלייזונג זענען אַלע וועלט־זאָרגען אַראָפּ פון דער וועלט'ס קאָפּ, אַלעס איז איינגעשטעלט אויפ'ן ריכטיגען וועג און עס וועט שוין געהן ווי אויף אַ גוטען שליט־וועג.

זענען צו דער דאָזיגער גוזמא צוגעפאַלען פון איין זייט אַוואַנטוריסטען און פון דער אַנדער זייט פרומע, ריינע און שעהנע נשמות.

אַזוי ווי עס פיהרט זיך אין אַלע אמונות; פון איין זייט שטעהען אַ באַנדע דורכגעטריבענע פרומאַקעס און פון דער אַנדערער זייט שטעהען אמת'ע כשר'ע, אויפריכטיגע און פרומע גלויביגע.

איז זאָל גאָט שומר ומציל זיין ווען אַ פרו־מינקער, ריינינקער און פערגאַפטער אין זיין גלוי־בען דערזעהט מיט אַמאָל, אַז די גייסטליכע פון זיין אמונה זענען פשוט'ע באַנדיטען, און אַז אין סאַמע האַרץ פון דעם גלויבען האָבען זיך פערקלי־בען ווערים, מיאוס'ע, העסליכע ווערים און אַז די ריינע, שעהנע אמונה איז גאָר אַ מיטעל צו דריי־קען און פייניגען מענשען, אַזאַ ענטוישטער גלוי־ביגער וועט אויפהויבען אַזאַ געשריי, אַזאַ געפיל־דער, ער וועט ווערען אַזאַ אפּיקורס, אַזאַ פערבי־סענער געגנער פון דער אמונה, וואָס האָט איהם אָפּגענאַרט, אַז מיט שוועבעל און פעך וועט ער שפּייען אויף דער אמונה און איהרע גייסטליכע.

דאָס האָט נעמליך פּאַסירט מיט'ן בעריהמטען רומעניש־פראַנצויזישען שריפטשטעלער איסטראַטי.

אַ פייערדיגער קאָמוניסט איז ער געווען, אַ ברענענדיגער גלויביגער איז ער געווען; ער איז אַליין געווען אַ פערפייניגטער און אַ פעריאָגטער, ער איז אַ קינד פון דעם אַרבייטער קלאַס, וואָס האָט דורכגעמאַכט אַלע ענויים, וואָס אַנ'אָרים און עלענד קינד מאַכט דורך אין דער קינדהייט און שפּעטער אין דער יוגענד.

לענין'ס טרוקענע פּאָליטישע פּראָזע איז פאַר איהם פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ געדיכטער מיסטיק, אין אַ וואונדערליכען, פאַנטאַסטישען גלוי־בען, וואָס מען קען אָנטאַפּען מיט די הענד.

איז ער אַוועקגעפאָהרען אין דעם הייליגען לאַנד, וואו דאָס גלויבען איז געבוירען געוואָרען, אין רוסלאַנד.

איטליכעס גלויבען מוז האָבען אַ הייליג לאַנד.

האָט ער געלעבט אין דעם הייליגען לאַנד פון דעם קאָמוניסטישען גלויבען, געזעהען די גרוי־סע גייסטליכע פון דעם דאָזיגען גלויבען, געגאַנגען

(ווייטער זעה 7־טע זייט)

מיר זענען תמיד אין געפאַהר!

פּראָפ. איינשטיין'ס רעדע אויפ'ן אָווענד פונ'ם הילפס־פעראיין פון דייטשע יודען

בערלין, (יט"א) דער הילפס־פעראיין פון די דייטשע יודען האָט די טעג איינגעאָרדענט אַ קאָנ־צערט־אָווענד, אויף וועלכען עס האָט געהאַלטען אַ רעדע פּראָפ. איינשטיין. פּראָפ. איינשטיין האָט צ.וו.אַ. געזאָגט:

„מיר יודען זענען שטענדיג בעדראָהט דער־מיט, וואָס מיר זענען אומעטום אַ מינדערהייט. דערפון וואַקסט אַרויס די געפאַהר פון גייסטיגער און מאַטעריעלער בע'עוולה'ונג פון יודען. געגען דעם דאָזיגען העלפען זיך די יודען דורך זייער סאָ־לידאַריטעט. די סאָלידאַריטעט קאָן רעאַליזירט ווע־רען אויך דורך פערזענליכער בעציהונג פון איין יוד צום צווייטען. כדי אָבער בייהילפיג צו זיין אין די גרעסטע נויטען, מוז טעטיג זיין אַ שטענדיגע און סיסטעמאַטישע אַרבייטענדע אָרגאַניזאַציע. צווי־שען די דאָזיגע אָרגאַניזאַציעס פערנעהמט אַנ'אָנגע־זעהענעם אָרט דער הילפס־פעראיין פון די דיי־טשע יודען".

עמיל לודוויג'ס פאָרטראַג

אין העברעאישען אוניווערזיטעט

ירושלים, (יט"א) דער בעקאַנטער יודיש־דייטשער שריפטשטעלער ד"ר לודוויג, וועלכער ווייַלט איצט אין ארץ־ישראל, האָט געהאַלטען אין העברע־אישען אוניווערזיטעט אין ירושלים אַ פאָרטראַג וועגען „געשיכטע און פיקציע".

פאַר דעם פאָרטראַג איז ד"ר לודוויג בעגריסט געוואָרען אין נאָמען פון אוניווערזיטעט דורך פּראָפ. קלויזנער.

דעם זעלבען טאָג האָט דער פערבאַנד פון די העברעאישע שריפטשטעלער איינגעאָרדענט אַנ'— אויפנאַהמע לכבוד ד"ר עמיל לודוויג, וואו ער איז בעגריסט געוואָרען דורך ד"ר דוד יעלין און מרדכי בן־הלל הכהן.

ענטפערענדיג אויף די בעגריסונגען האָט ד"ר לודוויג ערקלערט, דאָס ביז דעם יאָהר 1915 איז ער געווען פרעמד פון יודישען לעבען. ערשט אונ־טערן איינפלוס פון זיינע פריינד ד"ר אַרטור רופּין און ריכאַרד ליכטהיים האָט ער זיך דערנעהנטערט צום יודענטום. איך ווינש ארץ־ישראל שלום און פרידען — האָט פערענדיגט עמיל לודוויג — אין וועלכען זי נויטיגט זיך אַזוי שטאַרק נאָך די לעצטע שווערליכע איבערלעבונגען.

געלד־זאַמלונג פון „קרן־היסוד"

ירושלים, 15 (יט"א טעלעגראַפיש).

לויט'ן בעריכט פון הויפּט־דירעקטאָריום פון „קרן־היסוד", איז, זינט דער גרינדונג פון „קרן־היסוד" אין יאָהר 1921 ביז איצט געזאַמעלט געוואָרען אַ פאָנד פון אַנ'ערך פיר מיליאָן פונט. פון דער דאָזיגער סומע איז 2,190,000 געוואָרען געזאַמעלט אין אַמעריקע.

בלויז די וואָס האָבען וואַהל־רעכט

קענען קריגען הילף אין די יודישע לייה־קאַסעס אין ווייס־רוסלאַנד

מאָסקווע, (יט"א) דער צ. ק. פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין ווייס־רוסלאַנד און די ווייס־רוסישע יעווסעקציע האָבען אָפיציעל מיטגע־טיילט, אַז דעקלאַסירטע יודען, וואָס זענען אַמאָל געווען הענדלער אָדער כלי־קודש, וועלען פון איצט אָן נישט בעקומען קיין הילף פון די לייה־קאַסעס. אין דער מעלדונג ווערט געזאָגט, אַז „מיטגלידער פון די לייה־קאַסעס קענען זיין בלויז אַזעלכע, וואָס אַרבייטען, און וואָס האָבען וואַהל־רעכט אין די סאָוויעטען. אין ווייס־רוסלאַנד געפינען זיך אָבער טויזענדער יודען, וואָס האָבען נישט קיין וואַהל־רעכט אין די סאָוויעטען, צוליב דעם, וואָס אַמאָל זענען זיי געווען הענדלער.

צוזאַמענפאָהר פון דער ציוניס־טישער אָרגאַניזאַציע אין דייטשלאַנד

בערלין, (יט"א) דעם 29. און 30. ה. ח. וועט דאָ אָפּגעהאַלטען ווערען דער 13־טער צוזאַ־מענפאָהר פון דער ציוניסטישער פעראייניגונג אין דייטשלאַנד. די קאָנפערענץ וועט בייוואוינען דער פּרעזידענט פון דער אַלוועלטליכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, ד"ר ווייצמאַן, וועלכער וועט האַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער פּאָליטישער סיטואַציע פון ציוניזם און די לאַגע אין ארץ־ישראל. קורט בלו־מענפעלד וועט רעפערירען וועגען די ציוניסטישע טעטיגקייט אין דייטשלאַנד.

לאָזט זיך 3 מאָל אָפּערירען

כדי צו בעקומען פערזיכערונגס־פּרעמיע

בערלין, 15 (ספּ. טעל.) די פּראָקוראַטור האָט פערפיהרט אַ פּראָצעס געגען בעקאַנטען דאָק־טאָר פ. שערער און דעם סוחר העסקע, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין שווינדעלעריי מיט'ן ציל צו בעקומען אַ פערזיכערונגס־פּרעמיע.

העסקע האָט זיך געהאַט פערזיכערט אין דריי געזעלשאַפטען, און דאַן האָט ד"ר פישערער איבער איהם דורכגעפיהרט 3 שווערע אינערליכע אָפּעראַ־ציעס, הגם העסקע איז געווען פולקאָם געזונד.

ניי׳ער פּאָלקסבלאַט

דאס לאדזער לעבען

ניי׳ער פּאָלקסבלאַט

16 מאָנטאג — יד כסלו תר״צ

דעצעמבער

זון-אויפגאַנג 7.37
זון-אונטערגאַנג 3.24

אַנ׳אוצר אויפ׳ן יודישען בית עולם אין לאדז

אַרעסטירטע באַנדיטען און גנבים האָבען דאָרט געהאַט בעהאַלטען פיל זאַכען, געגנב׳עטע אין אַ קאַשטשאָל

מיט אַ צייט צוריק איז לאָדז אויפגערודערט געוואָרען פון אַ גרויסער גנבה אין דעם קאַשטשאָל אויף דער אַלטשטאָט.

די מאַכט האָט באַלד אונטערגענומען אַנ׳ אויספאָרשונג, אָבער די שפּור פון די גנבים איז ענטרינען.

עהערנעכטען ביינאַכט האָט די לאָדזער פּאָ-ליציי, ווי מיר האָבען געמאָלדען, ענטדעקט אַ גרויסע רויבער-באַנדע. ביי דער אויספאָרשונג פון איינינע אַרעסטירטע האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז זיי זענען אויך די אויספיהרער פון דער איינ-ברוכס-גנבה אין קאַשטשאָל.

די פערברעכער האָבען אָנגעוויזען, אַז זיי האָבען די גע׳גנב׳עטע חפצים איינגעגראָבען אונ-טער דעם יודישען בית עולם.

נעכטען אין דער פריה זענען די אַרעסטירטע געשמידט אין קייטען, אין דער בעגלייטונג פון פּאָליציאַנטען געקומען אויפ׳ן בית-עולם. די גנבים האָבען צוגעפיהרט די פּאָליציאַנטען צו אַנ׳אָרט הינטער׳ן פּלויט פון בית-עולם און אָנגע-וויזען, וואו די גנבה איז בעגראָבען.

מען האָט מיט שפּאַדלען אָנגעהויבען גראָבען און באַלד אויסגעגראָבען אַ קעסטעל פול מיט זילבער און גאָלדענע מכשירים, ציהרונג א. ד. גל.

די פּאָליציאַנטען האָבען גענומען דאָס קעס-טעל און מיט די אַרעסטירטע אַוועק צוריק אין אויספאָרשונגס אַמט.

די גאַנצע מעשה איז לעבהאַפטיג קאָמענטירט געוואָרען נעכטען אין שטאָט.

שטענדיגער בית-דין ביי׳ם ראבינאט

בעשלוסען פון ראבינאט וועגען כשרות-ענינים און בית-דין-שטיבעל

(—) שבת-צונאַכטס איז אונטער׳ן פאָרזיץ פון פּרעזעס ל. מינצבערג פאָרגעקומען אַ זיצונג פון ראַבינאַט מיט׳ן אָנטייל פון אַלע אָפיציעלע און נישט-אָפיציעלע מורה-הוראה׳ס. עס זענען בעהאַנ-דעלט געוואָרען אַ רייה אַקטועלע ראַבינאַט- און כשרות-ענינים.

קודם כל איז בעשלאָסען געוואָרען אין הלכת כשרות איינצוטיילען די שטאָט אין עטליכע ראַיאָ-נען, אַזוי, אַז איבער יעדען ראַיאָן זאָל האָבען השגחה אַ בעזונדערער מורה הוראה. אויב דער בעטרעפענדער מורה-הוראה וועט אַליין נישט קאָ-נען ערלעדיגען אַלע ענינים פון זיין ראַיאָן, וועט ער מיטטיילען דעם פאָרזיצענדען פון ועד הרבנים. עס איז געוועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע פון מורה-הוראה׳ס מיט די משגיחים איבער כשרות. די דאָזיגע בערגער און וואַידיסלאַווסקי, וועלכע דאַרפען אויסאַרבייטען אַ געהעריגען רעגולאַמין.

ווייטער איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז יעדען שבת-צונאַכטס זאָל פאָרקומען אַ זיצונג פון ראַבי-נאַט, כדי צו בעטראַכטען און ערלעדיגען לויפענדע ענינים.

דאַן איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס וועגען נאָרמאַלען פונקציאָנירען פון בית דין-שטי-בעל, דהיינו, יעדען אָוונד פון 7 ביז 9 וועלען דיזשורירען 3 מורה-הוראה׳ס, וועלכע וועלען ערלעדיגען אַלערליי יודישע ענינים, געגענזייטיגע תביעות, פּראָטעסטען, סכסוכים א.א.וו. דער בית-דין וועט זיין צוגענגליך פאַר אַלעמען, ווייל דער אַפּצאָהל וועט זיין אַ מינימאַלער און וועט געהן אין דער אַלגעמיינער קאַסע. פּרעז. מינצבערג דאַרף אויסאַרבייטען דעם אַרבייטס-רעגולאַמין פון בית-דין-שטיבעל.

אַ לענגערע דיסקוסיע, וועלכע האָט דערוויי צו קיין ענטגילטיגען בעשלוס נישט געבראַכט, האָט אַרויסגערופען די פראַגע וועגען עופות-שחיטה. אין לאָדז זענען פאַרהאַן 30 שוחטים, איינינע שבט-הייזער זענען געשלאָסען, דער באַיקאָט האָט נישט די געהעריגע קאָנטראָלע און אויף דעם געביט הערשט אַ כאַאָס. ס׳איז בעשלאָ-סען געוואָרען די שוחטים איינצולאַדען און דעם ענין אויסצופאָרשען.

שוידערליכער זעלבסטמארד פון א ארבייטסלאזען

(—) עס איז אַ זעהר טרויעריגע געשיכטע: ימים ושנים האָט רוהיג און שטיל געלעבט דער 37-יעהריגער ווינצענטי מאַטשאַק (מאַרישאַנ-סקא 8) צוזאַמען מיט זיין ווייב און צוויי קינדער. ער איז געווען אַנ׳אָרענטליכער בעל-מלאכה, אַ מולער און האָט נישקשה פאַרדינט. מיט אַ וואָך צוריק האָט ער אומגעריכט פאַרלוירען זיין אַרבייט, און מחמת פריהער נאָך האָט ער געהאַט אויסגע-געבען זיין אָפּגעשפּאָרט ביסעל געלד, איז ער געבליבען אָהן אַ גראָשען.

פאַר עגמת נפש האָט ער אָנגעהויבען שטאַרק צו שכור׳ן-פאַרקויפט שטוב-חפצים און גע׳כוסעט.

און אַז דאָס ווייב האָט איהם אָנגעהויבען צו מאַכען פאָרוואורפען:

— סטייטש? וואָס איז מיט דיר געוואָרען? ביזט דאָך אויס מענש!

האָט ער איהר געגעבען צו פאַרשטעהן מיט אַ שכל:

— ס׳איז נישטאָ פאַרוואָס צו האָבען עגמת נפש... דאָס לעבען האָט שוין פאַר אונז קיין שום ווערט נישט!.. אַ ליאַדע טאָג וועל איך דיך דער׳הרג׳ענען מיט די קינדער און זיך אַליין — אויך!..

די אומגליקליכע פרוי האָט נישט גענומען ערנסט זיינע רייד, ווייל זי האָט געוואוסט, אַז ער קאָן „אַ פליג אויף דער וואַנד נישט ריהרען"...

אויסגעלאָזט האָט זיך אָבער אַנדערש:

עהערנעכטען אין דער פריה האָט ער אַראָפּ-געבראַכט עטליכע פלעשער בראָנפען און צובייסעך, אָנגעטון זיך אין שוואַרצען אַנצוג און לאַקערקעס, און דערקלעהרט:

— אַזוי וועט איהר מיך קובר זיין!... אַ גאַנ-צען טאָג וועלען מיר זיך לאָזען וואוילגעהן, און דערנאָך וועל איך מאַכען אַ סוף...

ער האָט בעפוילען זי זאָל איינלאַדען צו דער „סעודה" דעם ברודער איהרען — האָט זי איהם געפאָלגט און טעלעפאָנירט איהר ברודער יוזעף.

מען האָט זיך געזעצט צום טיש, און גענומען פלייסיג צום בראָנפען, און —

אַז ס׳איז געווען „כי טוב מאַטשאַק ביין" — האָט ווינצענטי אַרויסגעכאַפּט פון טאַש אַ מעסער און מיט פייער שטעך זיך אויפגעשניטען דעם בויך.

אין אַ האַפּנונגסלאָזען צושטאַנד האָט מען דעם שוידערליכען זעלבסטמערדער אַוועקגעפיהרט אין שפּיטאָל.

ארעסטירט א גנבים-באנדע

אין די לעצטע פאַר וואָכען האָט די פּאָליציי כמעט טעגליך בעקומען מעלדונגען וועגען גנבות און גאַלאַנטערי-געוועלבער. עס איז אויך באַלד פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די גנבות פיהרט אויס אַ באַנדע פון „שאַפּענפּעלער", וועלכע בע-שטעהט פון צוויי פרויען און צוויי מענער. די פערברעכער פלעגען אַרומגעהען אין די גאַלאַנ-טערי-געוועלבער, בעקוקען פערשידענע סחורות, אַראָפּשלעפּען, וואָס עס האָט זיך געלאָזט און אוועקגעהן אונטער׳ן אויסרייד, אַז די סחורה איז צו טייער.

דער אויספאָרשונגס-מאַכט האָט זיך איינגע-געבען אויפ׳ן סמך פון אַ בעשרייבונג פון איינעם פון די געליטענע, ווי די גנבים זעהען אויס, צופאַלען אויפ׳ן שפּור פון דער באַנדע. די אַלע 4 פלעגען זיך טרעפען אין אַ רעסטאָראַן אויף ריימאָנד-פּלאַץ און דאָרטען בעהאַנדלען די ווייטערע פּלענער. דאָרטען פלעגען זיי אויך טרעפען זייערע פאַסערס, וועלכע זיי פלעגען פערקויפען די גנבות. מען האָט זיי אַלע פערהאַלטען און ביים אַדורכפיהרען אַ רעוויזיע ביי זייער פאַסער, געפונען אַ גאַנצען באַרג גע׳גנב׳עטע גאַלאַנטעריע.

ביי די אַרעסטירטע גנבים יאַן אָכמאַן (וויז-נער-גאַס 17), בראָניסלאַוו שוויענטע (נאָוואָ-זאַר-זשעווסקאַ 47), קאַזימיערא בראָניקאָווסקאַ (פּאָל-סקאַ 32), פראַנציסקאַ יושטשאַקובנאַ (נאָווע-מאַרי-שינסקאַ 15). אין זייערע וואוינונגען האָט מען אויך געפונען אַ סך סחורות.

אויסשטעלונג פון מאלער ראזענטאל

(—) אויף פּשעיאַזד 2 וועט אין קורצען געעפענט די אויסשטעלונג פון בעקאַנטען היגען קונסט-מאַלער ר. ראָזענטאַל.

פון פא"י

שבת, דעם 14 ד. ח. איז אין לאָקאַל פון „פּועלי אַגודת ישראל" (וושכאָדניאַ 66) פאָרגעקו-אַ פאָרוואַהל-פערזאַמלונג פון דער יוגענד-סעקציע פּא"י.

נאָכדעם ווי די ה"ה לאַנדענבערג, פּאַלטמאַן, פרנס צעדערבוים, רעפערירען וועגען דער וויכ-טיגקייט פון אַ שטאַרקער רעליגיעזער אַרבייטער-יוגענד, ענטוויקעלט זיך אַ לענגערער דיסקוסיע, אין וועלכער ס׳בעטייליגען זיך צוו. אַנדערע אויך פאָרשטעהער פון אַנדערע ריכטונגען ווי לינקע פּ"צ, בונד א. א. דאַן איז אָנגענומען געוואָרען רעזאָלו-ציעס צוו. אַנד. אַ פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען דעפּ. גרינבוים פאַר זיין אַרויסטריט אין סיים.

א נישט-געלונגענער רויב-אנפאל

אויף וואָלטשאַנסקאַ 96 זענען באַנדיטען אָנ-געפאַלען אויף די 45-יעהריגע יוליאַ קרישטאָפאָל-סקאַ, אינהאַבערין פון דער מענאַזשעריע, פּיעטרי-קאָווער 183.

פרוי קרישטאָפאָלסקאַ, וועלכע וואוינט אויף וואָלטשאַנסקאַ 96 איז ווי שטענדיג אַ היים גע-גאַנגען פון דער מענאַזשעריע און געטראָגען מיט זיך די קאַסעטקע מיט געלד פאַר די איינטריטס-בילעטען. אויפ׳ן הויף זענען צו איהר צוגעלאָפען צוויי באַנדיטען. איינער האָט איהר מיט אַ לאָם דערלאַנגט אין קאָפּ, און דער צווייטער האָט איהר אין דער זעלבער צייט געפרובט אַרויסרייסען די קאַסעטקע.

נישט קוקענדיג אויף דער טיפער וואונד, האָט פרוי ק. בעוויזען צו מאַכען אַ גוואַלד, זע-נען אָנגעלאָפען שכנים, האָבען די רויבער אַוועק-געוואָרפען די קאַסעטקע און אַנטלאָפען.

Dr. med.
J. Sadokierski
טשאַמאַטאַלאַג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאָהנפלייש = קראַנקהייטען
רענטגען-דיאַגנאָסטיק. נעהמט אָן פון 3—7.
פּיעטריקאָווער 164, טעל. 27-83

מאשין-לעכער
גאָרן [illegible]
[illegible] 29

סמנים פון קריזיס

לויט׳ן בעריכט פון מלוכה׳שען אַרבייטס-פער-מיטלונגס אַמט זענען פערעגיסטרירט אין לאָדזער קרייז 31.446 אַרבייטסלאָזע. פון אַרבייטסלאָזען-פאַנד האָבען בעקומען אונטערשטיצונג 13,648 פערזאָן.

אין משך פון דער לעצטער וואָך האָבען אין לאָדז אַליין פערלוירען זייער אַרבייט 3466 פער-זאָן. בעקומען האָבען אַרבייט דורכ׳ן אַרבייטס-פערמיטלונגס-אַמט 33 פערזאָן.

פון די ציפערן איז צו זעהען, אַז די אַרבייטס-לאָזיגקייט אין לאָדז וואַקסט פון טאָג צו טאָג.

זיך אויפגעהאנגען א זקן

אין דאָרף העלענאָוו הינטער לענטשיץ האָט געוואוינט ביי זיין טאָכטער דער 80-יעהריגער יאַן כארובטשיק.

לעצטענס פלעגט דער אַלטער זיך קלאָגען אויף וועהטאָגען אין מאָגען און אַסטמע. מיט עט-ליכע טעג צוריק איז ער נעלם געוואָרען פון דאָרף. מען האָט איהם אָנגעהויבען זוכען, געמאָל-דען דער פּאָליציי, אָבער מען האָט איהם נישט געקענט געפונען.

עהערנעכטען האָט מען איהם געפונען אין דער סטאָדאָלע אָנ׳אויפגעהאָנגענעם.

פראָטעסט-מיטינג פון „אגודה" געגען דעפּ. גרינבוים

אין לאָקאַל פון דער „אגודה", נאַרוטאָוויטש גאַס 11 איז נעכטען פאָרגעקומען אונטער׳ן פאָרזיץ פון פּרעזעס בערגער אַ גרויסער פּראָטעסט-מיטינג געגען אַרויסטריט פון דעפּ. גרינבוים אין סיים. מיט רעדעס זענען אַרויסגעטראָטען פּרעזעס ל. מינצבערג און דאָזאָר ליבערמאַן.

צום סוף איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָר׳ן אַ שאַרפע פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען דעם דעפּ. גרינבוים.

ראדאשיצער רבי אין לאדז

נעכטען איז געקומען קיין לאָדז דער ראַדאָ-שיצער רבי ר׳ ישראל יוסף פינקלער.

אין יעדער יודישער שטוב — א קרן-קימת-פושקע

(קאָמוניקאַט)

פערגאַנגענע וואָך האָט זיך אָנגעהויבען ביי אונז אין שטאָט די גרויסע אַקציע פון פערטיילען נייע קרן-קימת-פּושקעס אונטער דער לאָזונג „אין יעדער יודישער שטוב אַ קרן-קימת-פּושקע".

די אַקציע ווערט געפיהרט דורך די מיטגלי-דער פון די פערשידענע ציוניסטישע יוגענד-אָרגאַניזאַציעס, וועלכע בעזוכען יעדעס יודישעס הויז אין געשעפט וואו עס איז ביז יעצט נישט געווען קיין קרן-קימת-פּושקע.

די בלוי-ווייסע-פּושקע, וועלכע דינט אַלס איינע פון די הויפּט-הכנסה-צווייגען פון קרן-קימת, האָט גלייכצייטיג אויך אַ ערציהערישע בעדייטונג פאַר יעדען יודישען קינד.

עס איז דעריבער וויכטיג, אַז אין יעדער יודישער שטוב זאָל זיך געפינען אַ קרן-קימת-פּושקע, וועלכע גיט אַ מעגליכקייט מיטצוהעלפען דעם באָדען-אויסקויף אין ארץ-ישראל און האָבען אַ חלק אינ׳ם אויפבוי פון לאַנד.

א בלוטיגער דועל אין וואלד

(—) לעצ׳ם דאָרף פּיאָטרקאָוויץ, סלופּצער קרייז איז אין וואַלד פאָרגעקומען אַ בלוטיגער דועל צווישען אַ פּויזנער „פּריץ" אַ געוויסען אַנטאָני מיעטשקאָווסקי און נאָך איינעם, וואָס סיי דער פערוואונדעטער מיעטשקאָווסקי, סיי די סעקונדאַנ-טען זיינע, זאָגען זיך אָפּ אַרויסצוגעבען זיין נאָמען. פּאָליציי זוכט דעם „צד שכנגד", דעם גליק-ליכען שיסער...

ליידענשאפטליכע דיסקוסיע אין קהלה־פערוואלטונג

וועגן דעפ. גרינבוים׳ס ארויסטריט און סיים געגען דער „אגודה"

מעהרהייט בעהמט אן א פראטעסט־רעזאלוציע געגען דעפ. גריבנבוים

ארטיקעל פון „נייעם פאלקסבלאט" וועגן דריי שמד־בעדראהטע קינדער אויף דער זיצונג פון קהלה־פערוואלטונג

(–) נעכטען האלב 12 פארמיטאג איז אונטער׳ן פארזיץ פון פרעזעס ל. מינצבערג פארגעקומען א זיצונג פון דער קהלה־פערוואלטונג.

פרעזעס מינצבערג האט פארגעשלאגען, אז אלס ערשטער פונקט פון טאג־ארדנונג זאל געשטעלט ווערען די פראגע וועגען פראטעסט געגען דעפ. גרינבוים פאר זיין ארויסטריט אין סיים געגען דער אגודה. פרנס ניימאן דאגעגען שלאגט פאר, אז אז אלס ערשטער פונקט זאל בעהאנדעלט ווערען די קוהילען־אקציע, וועלכע איז געבליבען נאך פון דער פאריגער זיצונג אלס דרינגענדער פונקט. פרנס זעלמאנאוויטש לעגט מאר קודם כל צו בעהאנדלען די פראגע וועגען דער קאמיסיע פאר סאציאלער הילף. ער ווייזט אן דערביי, אז זייט 4 חדשים איז שוין נישט געווען קיין זיצונג פון דער קאמיסיע און דאך ווערען ארויסגעגעבען גרויסע סומען, אויב ס׳האט עמיץ א פראטעקציע. פרנס ציטרינאוויסקי שטיצט דעם פארשלאג. פרעזעס מינצבערג האלט, אז אין דרינגענדע פאלען מוז מען ארויסגעבען שטיצע, נישט ווארטענדיג אויף קיין זיצונג.

פרנס אדוו. וויצמאן לייקענט, אז אלץ ווערט געמאכט לויט פראטעקציע. פיל פון די ענינים, מיט וועלכע מ׳ווענדעט זיך צו דער קהלה, דארף אייגענטליך ערלעדיגען דער מאגיסטראט. די קהלה וועט טאקי איצט אזוי טון און זיי אפשיקען צום מאגיסטראט און נאר אויב ער מאגיסטראט וועט זיי נישט ערלעדיגען, וועט זיי די קהלה מוזען ערלעדיגען.

דאזאר ציטרינאוויסקי פרעגט אן, פארוואס איז נישט ערלעדיגט געווארען דער פאל, וועגען וועלכען עס האט געשריבען אין פרייטאג־נומער דער „נייער פאלקסבלאט" מכוח 3 קינדער, וועלכע עס דראהט צוליב נויט פון די עלטערען אפגע׳שמד׳ט צו ווערען.

פרעזעס מינצבערג ענטפערט, אז נאך פרייטאג האט די קהלה וועגען דעם אינטערווענירט, ס׳איז געשיקט געווארען אויפ׳ן ארט א קאנטראלער און ס׳איז געגעבען געווארען געלד פאר דער פאמיליע אויף עטליכע טעג. נעכטען זענען שוין 2 פון די קינדער אפגעגעבען געווארען אויפ׳ן חשבון פון דער קהלה אין יתומים־הויז אויף זגערזשער גאס 40.

דאן איז בעשטעטיגט געווארען דער בעריכט פון דער קאמיסיע פאר סאציאלער הילף. די קאמיטיע האט אויף איהר לעצטער זיצונג בעשטעטיגט אונטערשטיצונגען אויף א סומע פון 27.000 זל., דערפון 12.000 זל. אויף אויסצוהאלטען לאדזער יודישע קראנקע אין סאנאטאריום „מרפא" אין אטוואצק. דער פארשלאג׳ פון פרנס ציטרינאוויסקי, אז די קאמיסיע פאר סאציאלער הילף זאל אפהאלטען זייערע זיצונגען יעדע 2 וואכען, איז אדורכגעפאלען.

נאכדעם האט זיך אנטוויקעלט א ליידענשאפטליכע דיסקוסיע איבער׳ן פארשלאג פון דער אגודה־פראקציע מכח א פראטעסט־רעזאלוציע געגען דעפ. גרינבוים.

געגען דעם פארשלאג איז מיט א שארפער רעדע ארויסגעטראטען פרנס זעלמאנאוויטש. ער האלט, אז דעפ. גרינבוים האט געזאגט אמת, ער וויל נישט פערטיידיגען די ציוניסטען געגען דער אגודה, ווייל זיי האבען ביידע ביי איהם דעם זעלבען ווערט, אבער ס׳איז דאך א פאקט, זאגט ער, אז די אגודה־מענשען פלעגען מיט ספרי תורות בעגריסען די רוסישע פאגראמטשיקעס, אז פאר א קאנצעסיע איז די אגודה גרייט אוועקצוגעבען אלץ, אפילו איצט, ווען ס׳געהט אן אויסראטונגס־קאמף געגען די יודישע קליינהענדלער, האנדווערקער און ארבייטער ווערט די דאזיגע פאליטיק געשטיצט דורך דער אגודה.

פרנס ציטרינאוויסקי האלט, אז ס׳איז נאריש מצד דער אגודה, וואס זי האט אויפגעהויבען די פראגע. זי ווייסט דאך אליין, אז דאס, וואס ס׳איז געזאגט געווארען איז אמת. די אגודה־לייט זאגט ער, האבען געקושט די צארישע רוט און שטיצען איצט די קרייזען, וואס פיהרען אן אויסראטונגס־פאליטיק בנוגע די יודישע ארבייטער.

פרנס האפמאן האלט, אז דער ענין געהערט נישט צו דער קהלה. די ציוניסטען וועלען נישט אויסנוצען זייער מעהרהייט געגען דער אגודה, כדי צו פראטעסטירען געגען דער לעצטער מסירה, וואס אויף אן אגודה׳שען צוזאמענפאהר האט מען ערקלערט, אז די אגודה׳שע באנק וועלען בעקומען קרעדיטען, ווייל זיי זענען לאיאל, מיט דעם האט מען אקצעפטירט דאס נישט געבען קיין קרעדיטען פאר יודען ביז איצט און געמסרט די איבעריגע, אז יענע זענען נישט לאיאל.

פרנס וויצמאן האלט, אז די קהלה קען זיך יא מישען אין די ענינים, ער פערזענליך וועט זיך אפהאלטען פון שטימען, ווייל די ציוניסטען מיט דער אגודה זענען אלץ איינס — והא ראיה אין קוטנא האבען זיי געשלאסען א בלאק.

לויט׳ן פארשלאג פון ראזאר ניימאן איז איבער דער פראגע וועגען פראטעסט פארגעקומען א נאמענטליכע אפשטימונג, וועלכע האט געגעבען פאלג. רעזולטאטען: פאר דער רעזאלוציע: ה״ה מינצבערג, בערגער, וואוידיסלאווסקי, פליזאצקי, ליבערמאן, שוויאטלאווסקי, זאמערפעלד און הרב קרול; געגען: ה״ה בושעזשינסקי, ניימאן און האפמאן. אדוו. וויצמאן און ה׳ ציטרינאויסקי האבען זיך אפגעהאלטען פון שטימען.

דאזאר זעלמאנאוויטש איז נאך פאר דער אפשטימונג אוועק פון דער זיצונג.

די אנגענומענע רעזאלוציע לויטעט:

„די יודישע קהלה אין לאדז דריקט אויס דעם שארפסטען פראטעסט געגען לעצטען שענדליכען ארויסטריט פון דעפ. גרינבוים אין סיים, פאר זיין אנפאלען מיט נידערטרעכטיגע מסירות אויפ׳ן גאנצען ארטאדאקסישען יודענטום, זאגענדיג, אז די פינסטערע ארטאדאקסיע איז געגאנגען מיט די רוסישע און דייטשע אקופאנטען.

„די קהלה שטעמפעלט דאס אלס בייזווילינען ארויסטריט פון אונפעראנטווארטליכקייט צוליב פערזענליכער דעמאגאגיע און אמביציעס.

„די קהלה פראטעסטירט אמשארפסטען געגען די כלומרשטע פארשטעהער פון ארטאדאקסישען יודענטום, ווי די „מזרחי", וועלכע האט נישט געפונען פאר נויטיג צו רעאגירען געגען ארויסטריט פון דעפ. גרינבוים.

„עס ווערט בעשלאסען רעדאגירען פראטעסט צו פערעפענטליכען אין דער יודישער פרעסע".

נאכ׳ן אננעהמען די רעזאלוציע פערלאזען די ציוניסטען אלס פראטעסט די זיצונג.

דאזאר וואידיסלאווסקי רעפערירט דאן מצד דער ווירטשאפטליכער קאמיסיע די פראגע וועגען העכערען דאס געהאלט פון די קהלה־אנגעשטעלטע.

אדוו. וויצמאן ווייזט אן אויף א בעשלוס פון דער פערוואלטונג צו בעהאנדלען די געהאלט־העכערונג אינאיינעם מיט דער פראגמאטיק פון די קהלה־בעאמטע בכלל. די פראגע ווערט דעריבער אראפגענומען פון דער טאג־ארדנונג.

טעלעגראמען

צוזאמענשטויסען צווישען ציוניסטען און ארטאדאקסען

אויף פראטעסט־מיטינגען געגען דעפ. גרינבוים

ווארשא, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). די אגודה האט היינט אין ווארשא איינגעארדענט אין איניגע ערטער פון שטאט פראטעסט־מיטינגען געגען דעפ. גרינבוים, וועלכער האט אין זיין סיים־רעדע אנגעגריפען די ארטאדאקסען.

אויף איין מיטינג אין זאל „טענטשא" אויף פושעיאזד גאס האבען זיך ארייגעקומען עטליכע ציוניסטען און האבען געמאכט א טומעל. מ׳האט זיי בעוייטיגט. ביים ארייננאנג אבער אין זאל איז געקומען צו אנ׳ערנסטערען צוזאמענשטויס צווישען ציוניסטען און ארדנער. אזוי אז פאליציי האט אינטערוועגירט און האט פערהאלטען א פאר צעהנדליג פערזאן. רערונטער דעם זוהן פון רעפ. קירשבראון אלעקסאנדער, א רעוויזיאניסט. די פערהאלטענע האט מען אין פאליציי לעגיטימירט און אפגעלאזט.

אויפ׳ן מיטינג זענען מיט רעדעס ארויסגעטראטען די ה״ה: עקענער, אשר מענדעלסאן, פרידמאן, טראקענהיים, איטשע מאיר לעווין.

נאכ׳ן מיטינג איז א גרויסער טייל פון די פערזאמעלטע אוועק פאר׳ן הויז פון דעפ. גרינבוים אויף טלאמאצקע און דארט געמאכט א דעמאנסטראציע. ס׳איז געקומען צו א צוזאמענשטויס צווישען ציוניסטען און אגודהניקעס. און צוגעאיילטע פאליציי אויף צווי לאסט־אויטאס האט דעם עולם צוטריבען.

פייערליכע ערעפנונג

פון יודאאיסטישען אינסטיטוט אין ווארשא

ווארשא, 15 (טעלעפאניש דורך י.ט.א.) אין לאקאל פון „בני ברית" איז פארגעקומען די ערעפנונג פון נייעם אקאדעמישען יאהר פון דעם אינסטיטוט פאר יודאאיסטישע וויסענשאפטען אין פוילען.

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען פארשטעהער פון בילדונגס מיניסטעריום — מיניסטער טשערווינסקי, דער דעפארטאמענטס שעף ד״ר טכורזשיצקי א. א.

לאוניק ד״ר ביכאווסקי האט געהאלטען א בעגריסונג אין נאמען פון שטאט־פרעזידענט; אין נאמען פון דער קהלה — וויצע־פרעזעס פעלדשטיין; אין נאמען פון „בני ברית" אין לאדז — אדוו. עדעלמאן.

א גרויסע בעגריסונגס־רעדע האט געהאלטען דער לאדזער ראבינער ד״ר ברוידע, וועלכער האט גערעדט וועגען דעם פערברייטערטען פראגראם פון דעם אינסטיטוט, אין וועלכען עס ווערען חוץ טעאלאגישע וויסענשאפטען געלערנט אויך וועלטליכע. עס ווערען געשאפען צוויי בעזונדערע פאקולטעטען — א ראבינער־פאקולטעט, און פאקולטעט פאר געזעלשאפטליכע וויסענשאפטען. דערביי ווייזט ד״ר ברוידע אן אויף דעם אונטערשיד צווישען דעם יודאאיסטישען אינסטיטוט, וועלכער ווידמעט זיך אלע געביטען פון יודאאיסטישער וויסענשאפט און דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, וועלכער ווידמעט זיך ריין־שפראכליכע ענינים. (?! די רעד.) ער שטרייכט אבער אונטער די פאזיטיווע בעדייטונג פון דער דאזיגער אינסטיטוציע.

דאן רעדט פראפ. שאר, וועלכער בעריכטעט וועגען דער טעטיגקייט פונ׳ם אינסטיטוט און ברענגט דערביי א רייע סטאטיסטישע ציפערען און דאטען. ביים גרינדען דעם אינסטיטוט האבען אין איהם געלערנט 23 סטודענטען, און לעהרער זענען געווען 6 דאצענטען. היינטיגס יאהר לערנען 54 סטודענטען (34 מענער און 20 פרויען). אויפ׳ן ראבינער־פאקולטעט זענען דא 10 סטודענטען, אויפ׳ן יודיש וועלטליכען—26, אויפ׳ן געזעלשאפטליכען—18. פ' אפ. שאר זאגט, אז די יודאאיסטישע וויסענשאפט אין פוילען איז אינטערעסאנט לגבי דער מערב־יודישער. די ענטוויקלונג פון דער יודאאיסטישער וויסענשאפט אין פוילען וועט אויך האבען א פאליטישע בעדייטונג: די פוילישע אינטעליגענץ וועט זיך אזוי־ארום בעקענען מיט׳ן יודישען לעבען.

— וועה דער וויסענשאפט — רופט אויס פראפ. שאר — וואס ווערט בעאיינפלוסט דורך דער פאליטיק, און פערקעהרט!

לסוף פאדערט ער אויף די יודישע אינטעליגענץ, זי זאל מאטעריעליש און מאראליש אונטערשטיצען דעם אינסטיטוט.

עס רעדט נאך א פארשטעהער פון די צוהערער און די פייערליכע פערזאמלונג ווערט געשלאסען מיט א רעפעראט פונ׳ם דאצענט ד״ר שטיין וועגען די עטישע און רעליגיעזע אידעען ביי פילאנען.

אנפאל אויף דעפ. פראגער

נאך א גישט־צושטאנדגעקומענעם רעפעראט אין פרושקאוו

ווארשא, 15. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער פ.פ.ס.׳אישער דעפוטאט פראגער האט היינט געזאלט האלטען א פארטראג אין פרושקאוו. צום פארטראג איז אבער געקומען א מעהרהייט אנהענגער פון פ.פ.ס.—רעוואלוציאנערע פראקציע (פראקעס) וועלכע האבען דעם רעפערענט געמאכט א קאצענדאמער, אזוי אז ר׳האט געמוזט בעזייטיגען פון רעפעראט. דאן איז דעפ. פראגער אוועק צו דער סטאציע פון דער עלעקטרישער באהן, וועלענדיג פאהרען קיין ווארשא. אויפ׳ן וועג זענען איהם בעפאלען עטליכע פערזאן און האבען איהם אזוי צושלאגען, אז ר׳איז געפאלען א פערחלשטער. עס זענען גראד אנגעקומען עטליכע פאפאסאווצעס, וועלכע האבען אלארמירט הילף פון נאהענטען שפיטאל טווארקי. אנ׳ערנסט פערוואונדעטען האט מען דעם דעפ. פראגער אפגעפיהרט קיין ווארשא.

לאדזער קאמעראל־טעאטער

„ארט"

אלעע 1־טער מאי 2

(פריהער: ענגלישער זאל)

קינסטלערישער לייטער: משה בראַ־ערואן.

דירעקציע: יוסף סטרוגאטש.

קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן.

פרייטאג, דעם 20. ה. ח. פינקטליך 9 אווענד קומט פאר

די פייערליכע דערעפנונג

פון סעזאן 1929–30

א. נ.

קוים מיט צרות

מיט א ניי רעארגאניזירטען ארטיסטישען אנסאמבל.

ס׳נעהמען אנטייל:

פרויען: מאלווינע ראפאל, שיינע מרים, פערעלע אוריך, מאריא דאלסקא, ליובא ראזענבערג.

מענער: יוסף סטרוגאטש, יעקב מאנדעל־בליט, שמעון דזשיגאן, הערש הארדט, יעקב זוצאנאוויטש, משה פאטאשינסקי, נתן רייכענבערג, שמואל גאלדשטיין.

קינסטלערישע מאלער: דינה מאטוס און שמואל בלום.

ליכט־עפעקטען: י. יערוזאלימסקי.

פערוואלטער: מ. ציטרינאווסקי.

ספארט־בעוועגונג

„ל.ט.ס.ג." אין דער ליגע!

„ל.ט.ס.ג." שלאגט „נאפשור" אין ליפיני 1:2

קאטאוויץ, 15. (טעלעפאניש).

היינט איז אין ליפיני פארגעקומען דער רעדצידירענדער פוטבאל־מעטש וועגען ארייננעהן אין דער „עקסטרא־קלאס". ס׳האבען געקעמפט די 2 שטארקע פרעטענדענטען ארייננצוגעהן אין דער „ליגע": די לאדזער „ל.ט.ס.ג." און דער ליפינער „נאפשור". דער קאמף איז געווען זעהר א שארפער און האט זיך פערענדיגט מיט א נצחון פון „ל.ט.ס.ג." אין פערהעלטניש פון 2 :1.

(ב) די לאדזער ספארט־וועלט האט מיט גרויס בעגייסטערונג איפגענומען די ידיעה, אז דער לאדזער פוטבאל־קלוב „ל.ט.ס.ג." האט געשלאגען דעם ליפינער „נאפשור" און דערמיט גענומען דאס בכבודע ארט אלס מייסטער פון די פוילישע „א"־קלאס־קלובען און ארייננעגאנגען אין דער העכסטער קלאס פון דער פוילישער פוטבאל־בעוועגונג אין דער „ליגע".

מעלדונג

יידישע געזעלשאפט פאר לאנדוויסנשאפט (לאדזשער אפטיילונג)

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג און נעמט אן מיטגלידער צייטווייליג אין לאקאל פון ספארט־ארג. „קדימה" פון 9—10 אוונט יעדן מאנטיק, מיטוואך און פרייטיק.

דער סעקרעטאריאט אינפארמירט און נעמט אן איינשרייבונגען ביז 18 דעצעמבער ד.י. אויף:

1) א טוריסטישן אויספלוג אין זאקאפאנע, וועלכער דויערט פון 20 דעצעמבער ביזן 2 יאנואר 1930.

2) א טוריסטישע און אפרו־קאלאניע אין זאקאפאנע, וועלכע וועט דויערן 10—14 — אדער 28 טעג.

רעפארמען אין כינא

די מענער מוזען זיך אפשניידען די צעפ — די פרויען בעפרייען די פיס

פעקין, 15 (א. ט. א.) די כינעזישע רעגירונג האט פארארדנעט, אז ביז צום 1. יאנואר 1930 מוזען אלע כינעזער זיך אפשניידען די צעפ און די פיס פון די פרויען מוזען בעפרייט ווערען פון די באנדאזשען, וואס פערקריפלען זייערע פיס.

לאדז איז דער שילדערונג פון שלום אש

היטלעך, שייטלעך, בערד, אויגן, פעקלעך גארן

מיר האבען יענע וואך געבראכט אן אויסצוג פון שלום אש'ס ראמאן „דער מבול", אין וועלכען דער גרויסער דיכטער האט געשילדערט דעם לאדזער באלוט, מיר ברענגען דא א צווייטען אויסצוג מיט א שילדערונג פון לאדז גופא. די רעד.

איבער די פעלדער איז נאך אלץ געלעגען דער שניי דעק. נאר דא און דארט האט שוין די ערד ווי א פריש אויסגעשלאפענע יונגע פרוי, ארויסגעקוקט ווי א געפאנגענע פון די ריסען פון איהר דעק. נאר אויף פיל ערטער האט זי שוין גערוהט אראפגעווארפען פון זיך דאס אייז און איז געלעגען אנ'אפענע, א פרייע — ווי אנ'אויפגעדעקטע פרוי, מיט איהר גאנצען ליב אין דרויסען.

וועלדער זענען געשטאנען יונגע צווייגען, ביימער האבען געציטערט פאר פרישקייט. הייזער זענען געשטאנען, קלינגע מיט שטרוי־דעכער דורכגעהיקטע דורך דעם ווינטער, און דורכ'ן ווינטער פערשווארצטע ווענט און פלויטען, פערשטעלט אין א געוועב פון רויטליכע בעזימדיגע צווייגען. פויערים אין גרויסע שטיוועל האבען אין דער פייכטער, דורכגעקנאטענער ערד געטרעפּטשעט און צוגעקוקט זיך ווי זייערע נארוועסע זייבער שלעפען פון די „וושעמלאנקעס" קארטאפעל זעק אויף די פלייצעס. טיילמאל האט זיך א וואגען געשלעפט איבער א וועג, טיילמאל האט מען א יונג פערד שפרינגען געזעהן. אויף די סטאנציעס האבען לאנג געקליידעטע יודען מיט פערטרוקענטע, בלאנגע שלומפערס זיך געריסען מיט איטפעט און קאך און די וואגאנען. זייער האבען געשריען, געווארפען זיך פעקלעך פון האנט צו האנט, דאן איז געווען די לאנדשאפט, וואס מירקין האט געזעהן דורך זיין וואגאן־פענסטער אויף זיין וועג פון ווארשא קיין לאדז.

דאס לאנד איז געווען א פרעמדס. די מענשען זענען געווען נישט קיין איינענע. דאך איז אין געווען אייגענס, נישט געווען קיין אנדער לאנד, וואס זאל זיין זיינס, ער האט קיינמאל נישט געהאט קיין אייגענע ערד. ער איז געווען א קינד פון דער שטאט. א נאס איז אמאל געווען אנ'אייגענע, הארט ווייט, אין צענטראל רוסלאנד, א שניי־שטענ אנ'איינגענער פון שטוב אין גימנאזיע אריין. אבער ערד, אנ'אנבליק פון א האריזאנט איז קיינמאל נישט געווען זיינס. לאנד, שפראך, פאק, איז דעם מענשען פרעמד. ערד — קיינמאל נישט. יעדע ערד איז יעדען מענשענס. און צו יעדען פעלד ציהט זיך דער מענש צו. די לאנדשאפט איז געווען זיין א גענגע, ווייל ער האט זי פערשטאנען, ווייל ער האט זי געהאט אין זיין בלוט. ער איז געקנאטען געווארען פון איהר.

עס איז געווען א סלאווישע ערד: דאס לאנד פון קארטאפעל, קרויט, פון בוראקעס און פון פראסטען מענשליכען ברויט. דורך דעם היימישען אנבליק פון דעם לאנד, דורך דעם פויערשען צוגעהערינגען שניי, דורך דעם אנבליק פון דעם נידריגען דורכגעווייקטען שטרוי־דאך, דורך דער שווארצער וואנד, דורך די בעזימדיגע ,ציטערענדיגע צווייגען, ביימער, איז איהם דער מענש געהנטער געווארען. דער פרעמדער פויער מיט די פרעמד קאלירטע הויזען, מיט דעם מארגעם פיר־קאנטיגען הוט און מיט די שטיוועל אנשטאט די אניצעס.

דורך דער ערד איז איהם דאס אלץ טייער, ליב און אייגען געווארען, ער איז דאס זעמען דאנקבאר געווען פאר דער ליבע און דער צוגעהערינקייט, וואס ער האט געפיהלט צו די מענשען און צו דעם לאנד: „מיט די נעגעל וועל איך זיך אנהאלטען דערין און זיך נישט לאזען אוועקיאגען".

די נאסען פון לאדז זענען איהם פארגעקומען נאך מעהר פרעמד, ווילד און וואונדערליך דורך זייער אייגענארטיגקייט: נערוועזע יודען, נערוועזע נאסען, נערוועזע געזעלבר. דארע ביינערדיגע, שטעקעלדיגע קערפּערס, וואס פאלען ארויס פון די ברייטע און צו־לאנגע קאפּאטעס, קאפּאטעס ווי בייטלעך, מענשען ווי אפגעהובעלטע קלעצער. אין שטיק — פון קאפּ ביז צו די פיס. ווארפען מיט די הענט, שרייען, שאקלענדיג מיט זייערע בערד, פיהלען אין די נאסען מיט א בעוועגליכער אומרוהיגקייט. נערוועזע, אפגעריסענע שטיקלעך הינט, שטיקער בערד, פערבייגלויפענדיגע, אומרוהיגע אינגען. אויגען, וואס פרעגען, אויגען, וואס דארשטען און זוכען עפּעס. א ים פון קאשקעטלעך, א וואלד פון דינע שווארצע יודען. טייל שלעפען פעקלעך מיט באנוועל און לויפען פערביי, איילען זיך. אנדערע האבען צייט. שטעהען אין קרענצלעך אין די עקען ביי די געוועלבער, פאכערען מיט די שטעקעלעך. א פלעק פון א פויעריש קאלירט טיכעל, אנ'אנגעגעהטער פארבינגער שיין פון א ספאדניצע און א פאר הויזען פון פויערים און פויערטעס, ווי קאלירטע פעלר, בלימלעך אויף דעם גראהעגרינגען, וואכענדיגען פאהן פון שווארצע קאפּאטעס און שטאטישע טיכער!...

איבער די שמוציגע, שניי־בלאטיגע ברוקען איז א הו־הא, א בעוועגונג. שטויסען אויסגעארבייטע פויערשע טיכער אויף וועגענער, וועגענער צו פערד אינגעשפאנט. פיראמידען מיט געפארבטע, נישט געפרעסטע. ערשט נאר וואס אויסגעארבייטע באנוועלנע און וואלענע סחורות. פיראמידען מיט ראמגארנס, פיראמידען מיט באנוועל. און צווישען די וועגענער מענשען און פערד — היטלעך, שייטלעך, בערד, אייגען, פעקלעך גארן און פעקלעך גארן.....

אנגעגאסען מיט נתגערגיע ווי א שטארקער אקס, מיט מענשליכען פלייס, בענאסען מיט שוויס פון ארבייט און בעשווארצט מיט רויך פון ווייסען קויהל, ציטערט, די שטאט אין שטענדיגען איטפעט, אין שטענדיגען נעיאג, ווי מענשען אין ראד וואלטען געטריבען געווארען דורך דעם עלעקטרישען שטוים פון'ם ארבייטענדיגען מאטאר, וואלטען געצווינגען גענייען דורך דעם לעדער פאסיק אין איין בעוועגונג, אין איין געשריי, אהן אויפהאלט, אהן אטהעם־כאפּ.

פארנאכט, ווען דער טאג פערגעהט אין נעפּעל פון רויך אין די שווארצע יודישע געסלעך, זעהט זיך פון דערווייטענס דער זונען־אונטערגאנג איבער די לאדזער פלאכען. און דאס איז אזוי מאדנע פרעמד און וואונדערליך אין דער שטאט.. שיטען זיך די גאסען אן מיט פערשווארצט, פליישיג ארבייט־ליב, טראמוואיען זענען אנגעיערט מיט מענשען־קערפּערס. די שמאלע טראטוארען ביי די הייזער ווערען אינפּאך פערטרונקען פון א היימגעהענדיגע ארבייטער. פון זייערע לייבער הויבט אן אויסצוראמפען דער ספּעציפישער גערוך פון די לאדזער פאבריקען, וואס זיי האבען אין זיך אריינגעזאפּט דורך דעם גאנצען טאג ביי דער ארבייט. די שטאט ווערט אנגעפילט מיט דעם מאשינען־איל און קאמגארן־געשטאנק, און א קראכמאלישע זויערקייט פון בלייכערס לעגט זיך אויף די ראנדען פון די מיילער און די אויגען.

רעגנסטמאל בעלויכטען זיך די שפּיז־געוועלבלעך. מוטערדיגע, טרויעריגע, גראהע קאפּ־טיכער שלייכען זיך מיט קערבעלעך פון די הויפען ארויס. אין די עקען פון די נאסען, גערריקט צו די שאטענס פון די הייזער, שלייכען זיך ביי די ווענד נאסען־פרויען מיט געקראכמאלעטע קליידלעך, געוואשענע קעפּ, און פון די ענטבלויזטע העלזער אטעמט ארויס מאנסביל־געשטאנק, אויסגעמישט מיט פעפערדיגען פערפום־געשמאק.

יורידישע עצות

פון דער דזשוריסטישער אפטיילונג ביי די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט"

ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערן צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער

קופאן

יורידישע אפטיילונג

פון „נייעם פאלקסבלאט".

[illegible]

10092. א. בר־לער, א סוחר פון דער אלט־שטאט.

נישט אמת, אז א בעל חוב, וועלכער וויל נישט צאהלען, קאן מען גארנישט טון. טון קאן דווקא יא יעדען בעל־חוב: מען קאן ערקלעהרען אנ'אופּגעלאשטע, מען קאן אנווענדען א פּזשימוס, אפהענגיג פון ווילען און קאנסעקווענטקייט פון די קרעדיטארען.

וואס שייך אנ'אקס־אינטערציזע איז ער נאר דעמאלט גילטיג, ווען אין האנדעלס־רעגיסטער איז פארהאן א געהעריגע אדנאטאציע וועגען איהם.

אפילו אין דעם פאל איז אנ'אקס־אינטערציזי חל נאר אויף שטיב־איינריכטונג און אינווענטאר אויפ'ן געשעפטס אינווענטאר, אויף וויפיל ער ווערט אין זעלבען אקט געגוי אויסגערעכענט, אבער בשום אופן נישט אויף די חובות, מיט וועלכע די בעטרעפענדע פירמע האנדעלט און וועלכע געפינען זיך אין רשות פון בעל חוב.

10093 יצחק פון נייערס מארק:

ווען עס וועט פארקומען די צוגאב־קאנטראל־פערזאמלונג ווייסען מיר נישט.

נישט זיין ביכולת צו בערעכטיגען אייער פערשפעטיגונג, קאן מען אייך פער'משפט'ן צו ארעסט אויף א טערמין אומסגעפער פון 7 טעג.

10094 א שטענדיגער לעזער פון גענשא 7:

קודם כל מוזען מיר זיך בעקענען מיט'ן טעקסט פון אונטערגעשריבענעם צעטל.

דאס, וואס ר'איז נישט געווארען בעשטעטיגט דורך קיין רעיעוס, ענדערט נישט אין דעם פאל זיין רעכטליכע בעווייזונג פערשטענדיגט זיך פערזענליך וועגען דעם ענין מיט אונזער יוריסט.

10095 מ. שינקעלשטיין פון זגערזשער:

10096 נומער S. G. 10

10097 L. C. פון מאגיסטראצקא:

10008 גראסגליק:

10099 א פילטוסקער:

10100 כץ פון דער יודישער גאס:

10101 א לעזער פון א אינטער גאס:

וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—5 נאכמיטאג אין דער רעדאקציע פון דער צייטונג.

10102 ל—נץ פון זאוואדזקא:

פאר'ן 4 קווארטאל דארפט איהר צאהלען 99 זל. 93 גר. (79 פראצ.) אנהויבענדיג פון לויפענדען קווארטאל זענען שוין די לאקאטארען פון 1 שטוביגע וואוינונגען נישט מחויב צו צאהלען אויפ'ן חשבון פון די אויסגאבען.

10103 א לאקאטאר פון רוג־צעגעלניאנע און ווסכאדניע:

די אנגעגעבענע אין מאגיסטראט גרונד־סומע, לויט וועלכער ס'ווערט אייך אויסגעמאסטען לאקאל־שטייער, קאן נאך נישט דינען פאר א גענוגענדען מאדוס ביים בעצאהלען דירה־געלד.

אויב ס'איז פארהאן אנ'אונטערשיד צווישען די ביידע סומען, דארף מען זיך ווענדען אין אורזשאנד ראזיעמטשי וועגען פעסטשטעלען די סומע גרונד דירה־געלד. מאסגעבענד וועט אין אזא פאל זיין דאס עדות זאגען פון לאקאטאר, וועלכער האט פערנומען די זעלבע דירה אין יוני 1914 אדער די פעסטשטעלונג פון א קאמיסיע.

אומאפהענגיג פון אומשטאנד, לויט וועמענס איניציאטיווע דער ענין וועט איבערגעגעבען ווערען אין אורזשאנד ראזיעמטשי, דארפט איהר דערווייל צושיקען דעם היזווירט רעגולער דירה־געלד ווייניגסטענס לויט דער אומצווייפעלבארער גרונד־סומע.

10104 בארנשטיין:

פאר'ן לויפענדען 4 קווארטאל בעדארפט איהר צאהלען 81 זל. 31 גר.

10105 שפייזער:

אויף דער נאהענטסטער געריכטס־פערהאנדלונג קאנט איהר בעטען דאס געריכט, אז מען זאל אייך בעפרייען פון דער ארויפגעלייגטער שטראף.

Dr. Z. Rakowski

אספּיר. פאר אוירען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקהייט.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-31

[illegible]

דער טייך פון פנים'ער

(פעליעטאן)

אין די גערייכטע שטאטישע גאסען שטראמט א אנאיבלאזער און ענדלאזער טייך פון פנים'ער.

דער וואס רייזט אין די ראזיגע וואסערען באסט דורך זאנדערבארע ערפאהרונגען ווי דער רייזענדער איבער די רייזיגע ימים און אקעאנען.

ווען איהר קומט ענטקעגען די פנים'ער־טייכען, וועהט איהר טויזענדער נשמות בליקענדיג אויף אייך, גייסטער זאנדערבארע, מיסטעריעזע, געהיימנישפאלע וועזענס רינגלען אייך ארום, און רופען אין אייך ארויס פערשידענע מיסטיש־מעסיגע געדאנקען, סטימולירען אייער כח הדמיון, רייצען אייער פאנטאזיע.

געזיכטער טרויעריגע, פערזארגטע, עצבות'יריגע, ערנסטע, פערטראכטע, פערטיפטע, פערוואלגענטע... ; געזיכטער לויטערע, פרישע, פרעהליכע, רוהיגע, לוסטיגע, גליקליכע, לצנות'דיגע לייכטזיניגע.

יעדער איינער מיט א לעבענס־קאמף הינטער זיך, אויסדרוקענדיג זיינע האפנונגען, ענטטוישונגען, נחמות, צרות, קאמעדיעס און טראגעדיעס אין דער שטומער שפראך פון אויגען־גלאנץ און ליפען־קרימונג.

פנים'ער! אט דארטען טראגט זיך איינער אנגעגאסען מיט שטאלץ, איינגעשלייערט אין זעלבסט צופרידענהייט — אנ'עכט בילד פון גאאוס.

אט דארט געהט א יונגינקער בחור'ל, ברענענדיג מיט ענטוזיאזם. עטוואס ווייטער איז אנ'ערביטערטער מיט א סקעפּטיש־ווארטשענדיג הארץ הינטער איהם.

און דא איז א קינד'ס פנים'ל, פול מיט דער פרייד פון לעבען, קוקענדיג אויף דער וועלט פונקט ווי זי וואלט דורך און דורך זיין א לוסטיג שוישפּיל.

קוק אויף זיי, שטודיר זיי, אנאליזיר זיי, (בעגרייף זיי. יעדער איינער פון זיי איז א היערוגליף, א בילדער־שריפט פון יענע אונבעוואוסטע, אונאויפאסבארע קראפט וואס איז לויטער נשמה און וואס האלט כסדר אין מאכען איהרע ענדלאזע עקספערימענטען פון דעם מאטעריאל, וואס רופט זיך מין האנושי, מענשהייט.

וואס בעדייטען די ראזיגע געזיכטער? וואס דריקען זיי אויס? וואס זענען זיי?

זיי זענען אנ'אייביגע אונלעזבארע רעטעניש, פונקט ווי דאס גאנצע אוניווערזום, ווי די אונצאהליגע שטערען־לעגיאנען אויבען, אין דעם הימעלס־געוועלב; ווי די אונזיכטבארע מחנות פון מיקראסקאפּישע לעבענס אין דער לופט און אין דער ערד.

קוק אויף די ראזיגע אונענדליכע פראצעסיע און טראכט און דענק און שארף דיין מח און שלייף דיינע געדאנקען!

זי, די פנים'ער־פראצעסיע איז דורכגעגאנגען אט דא, נאך איידער דו ביסט געווען. זי וועט דא געהן און געהן אויך נאכדעם ווי דו וועסט שוין נישט מעהר זיין, פלאנטערדיג פלענער, ריינע און אומריינע, כשר'ע און טרפ'ע, ווירדיגע און אומווירדיגע, מענשליכע און טייוועלשע, געטליכע און סאטאנישע.

זי איז רידזעלבע היינט ווי אמאל, זי וועט זיין אין דורות שפּעטער רידזעלבע ווי היינט, אימער ניי און דאך אימער די אייגענע, פונקט ווי דער טייך נילוס וואס ווערט פון צייט צו צייט אפגעפרישט און בעניייט מיט נייע רעגען־וואסער און דאך איז ער נאך עד היום דער זעלבער טייך, אין וועלכען פרעה מלך מצרים אדער רעמסס דער צווייטער האט געווארפען יודישע קינדער...

דאס מענשליכע געזיכט איז כביכול'ס מייסטער־ווערק.

דורך די לאנגע נצח־דורות איז וועלטס־בעשאפער געזעסען איבער דעם יצירה־פורם, לאנג־זאם קנעטענדיג זי פון עוואלוציע־טייג.

העסט דו קאבסט, ווען די קרימסט זיך צייגסט א השלמה, וועלכע קייגע פון די פויגעל און חיות בעזיצט עס נישט, מאכסו בולט דיין פארצוג איבער אלע ברואים, ווייזטו בהוש אז דו ביזט דער בחיר היצורים.

און וואס פאלקאמענער דיין געזיכט איז, אלץ שטארקער איז איהר אויסדרוקס־כח, אלץ מעכטיגער איז איהר צויבער צום גוטען אדער צום שלעכטען.

בעמערקט אט יענעם דארטען! דאס איז א יחיד סגולה־מאן, און אויסנאהמס־מענש. בעשאנקען איז ער מיט א פנים וואס שטראהלט מיט פריינדשאפט, הארציגקייט, ליבע, חבר'שאפט, „גוט־ברודערשאפט. עס ציהט דיך מאגנעטיש צו, עס בעכשופ'ט דיך, עס מאכט דיך פיהלען גן־עדן'דיג, עס בלאזט אין דיר אריין א פרישען וואונדערליכען לעבענס־אטהעם.

און בעטראכט אט דעם דא! דאס איז א מענשליכער וואמפיר, די שארפסטע פערזאניפיצירונג פון אל־דאס בייז. ער פערמאגט א פנים וואס וועקט מיט רציחה, מיט גיפטיגער פיינדשאפט, מיט נאדלינען צארן, מיט אויף אלעם פעהיגער תאוה און מעפיסטאפאלישער זעהנזוכט.

עס שטויסט דיך, דאס פנים, עס יאגט דיך פון זיך, עס ווארפט אויף דיר אן אנ'אימה; עס ציהט אויף דיר ארויף א מרה־שחורה־וואלקען, דו ווילסט אנטלויפען, אבער דו קענסט נישט, די פיס זענען דיר אפגענומען, דיינע אלע אברים ווי פאראליזירט, חלילה...

בעטראכט אט יענע פרוי! פאלג איהר נאך מיט דיינע אויגען. גוטסקייט, מילדקייט, צערטליכקייט, בעשיירענהייט, די לעגענדארע, די מיטישע ווייבליכקייט איז אין איהר געזיכט.

אועלכע געזיכטער, שעהן אדער נישט שעהן, פאנגען דיך און וועקען אין דיר פריינדשאפט, ליבע צו דער גאנצער מענשהייט.

און ווארף נאר א בליק אט אויף דער דאמע דא! שלעכטסקייט, הארצלאזיקייט, ליידענשאפט, וואולגאריטעט, שלאנגען־שלויקייט. פערראט — די מכשפה פון אלע צייטען, די „ארורה" פון אלע דורות איז אין איהר פנים.

אזעלכע פנים'ער עקלען דיך אפ, אויב זי בעזיצט א כאראקטעריסטישען חוש און זיי פראוואצירען אין דיר פעראורטיילען נעגען דעם גאנצען שעהנעם געשלעכט.

אבער נישט אלע פנים'ער האבען אויסדרוק. פערהאן אזעלכע, וואס זאגען גארנישט, וואס דערצעהלען גארנישט, נישט גוט, נישט שלעכט. די אינערליכע עמאציעס קענען נישט דורכדרינגען דורך זייער פערגליווערטער הויט. זענען זיי פאר דיר ווי דער ספינקס, א גרויסע רעטעניש וואס נאר דער אמת'ער קענער פון „חכמת הפרצוף" האט בכח צו לעזען.

פ. וכהן.

דער יודישער האנדעל
איז דער צווייטער, לויט דער גרויס אין ניו-יארק

ניו-יארק, (יט"א) דער יעהרליכער האנדעלס-איבערזיכט „עדיטאר און פובלישער" (פערלעגער און ארויסגעבער), וועלכער ווערט א ווס־געגעבען דורך די ניו-יארקער צייטונגס-פערלעגער ווייזט אן, אז דער יודישער האנדעל אין ניו-יארק איז נאכ'ן ריין-אמעריקאנער האנדעל דער צווייטער לויט דער גרויס אין דער גרעסטער שטאט פון די פעראייניגטע שטאטען.

אין אינטערעסאנטען סטאטיסטישען ארטיקעל ווערט געזאגט: 1,750,000 יודען — לעבען און ארבייטען אין ניו-יארק. די יודען קאנצענטרירען זיך אין בעזונדערע קווארטאלען פמעט 600,000 וואוינען אין קווארטאל מאהאטאן, 420,000 — אין בראנקס, 500,000 אין ברוקלין, 60,000 אין קווינס, 20,000 אין ריטשמאנד און 150,000 וואוינען אונטער די שטאט, 20 מייל ווייט פון ניו-יארק.

איבער 6500 שפייז מילך- און קאלאניאל-געוועלבער, 1,200 אפטייק-סקלארען, 3000 טאבאק-געוועלבער, 6000 כשר'ע פלייש-יאטקעס, 700 שיך-געוועלבער, 250 אייזען-געוועלבער, 250 פארבעריי'ען, 250 מעבעל-געשעפטען, 150 געשעפטען מיט עלעקטרישע מכשירים און נאך 3000 אנדערע געשעפטען. געפינען זיך אין די יודישע קווארטאלען און בעריגען א'נשליסליך דעם יודישען געברויך. די סומע פון די יעהרליכע א'יבהאלטונגס-קאסטען אין די דאזיגע געוועלבער ווערט אפגעשאצט אויף 373 מיליאן דאלאר.

אין גרויס ניו-יארק זענען פעראן 11 יודישע טעאטערן, עס זענען טעטיג 12 יודישע בענק מיט 50 אפטיילונגען אין די יודישע קווארטאלען, וועלכע אפערירען מיט א קאפיטאל פון העכער 500 מיליאן דאלאר, פון דער סומע געפינען זיך 75 מיליאן אין די שפאר-קאסעס.

די ניו-יארקער יודען נעהמען אנטייל אין א גרויסער צאהל האנדעלס- און אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען. א גרויסע צאהל יודען זענען קוואליפיצירטע האנדווערקער און זענען בעשעפטיגט מיט דער נאדעל-שוך און טעקסטיל-אינדוסטריע. די יודישע ארבייטער זענען אין א גרויסער מאס א-גאניזירט און בעקומען פראפעסיאנעל העכערע לוינען, ווי די ארבייטער פון אנדערע אינדוסטריע-צווייגען.

======

דער חתן דערהרג'עט זיין מחותן
פאר וועלען פערגוואלדיגען זיין כלה — די אייגענע טאכטער

„ראדאמער־קעלצער לעבען" שרייבט:

„מיט א קורצער צייט צוריק האבען מיר מיטגעטיילט אין אונזער צייטונג וועגען א פיינליכען קאמף צווישען טאטע און טאכטער אויפ'ן סעקסועל־עראטישען בארען. צוליב די רעמארא: יזירענגרע געפיהלען פון דעם פאטער־בעסטיע זענען אפט ענטשטאנען געוואלדיגע סקאנדאלען, בעת וועלכע די טאכטער האט פערצווייפעלט געקעמפט מיט איהר אייגענעם טאטען נישט צו ווערען דורך איהם פערגוואלדיגט.

דער ענין איז זיינער צייט בעטראכט געווארען ביים היגען רב קעסטענבערג, וועלכער, בעקענענדיג זיך מיט די פערברעכערישע אינסטינקטען פון פאטער, וועמענס שולד ס'איז בעוויזען געווארען דורך דעם פאקט, וואס די טאכטער האט, בעת פערטיידיגען זיך אפגעביסען איהם א שטיק פינגער — האט פערארדענט. אז די טאכטער מוז אונבעדינגט פערלאזען איהר טאטענס הויז און זיך איינארדנען ביי א פאמיליע.

נאכ'ן אפזיין א געוויסע צייט ביי א קרוב, האט דער פאטער, פערזיכערענדיג, אז מעהר וועט אזעלכעס זיך נישט איבער'חזר'ן, געפועל'ט ביי דער טאכטער אומצוקעהרען זיך צוריק אהיים.

דער חיה'שער אינסטינקט האט ביי דעם פאטער ווידער ערוואכט און פאריגע וואך האט ער זיך ווידעראמאל געווארפען אויף זיין טאכטער, וועלענדיג איהר פערגוואלדיגען. בשעת דעם פיינליכען אינצידענט איז גראד אנגעקומען דעם מיידעלס חתן, און, נעהמענדיג אונטערן שוץ זיין כלה, מכבד געווען דעם מחותן מיט עטליכע פעסטע קלעפ, פון וועלכע ער איז אין עטליכע טעג ארום געשטארבען.

די טאכטער צוזאמען מיט'ן חתן זענען ארעסטירט געווארען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט דער היגער א'יספארשונגס-אמט בעזוכט דעם רב קעסטענבערג און נאכ'ן דערוויסען זיך ביי איהם וועגען דעם גאנצען ענין איז פעראורדענט געווארען צו בעפרייען די ארעסטירטע.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראצאוניע פון ערטליכע ....
....
....
צוריקגעקעהרט.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נאראטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלן פון אונזערע געסט און אמעריקאנער קינסטלערין
בערטא זאסלאווסקא
שלמה הערשלאוויטש און לעאז געטליכערמאן

היינט, מאנטאג, דעם 16-טען, 9 א זייגער אין אווענד
גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50
הונדערטער מענשען זענען אוועק אהן בילעטען
5.000 מענשען האבען בעוואונדערט דאס הערליכע שפילען
די פרוי פון גאס
אין 4 אקטען פון האנס מילער. הויפט-ראלען: אנא-זאסלאווסקא;
פערדינאנד—געטליכערמאן; פראנץ—הערשקאוויטש.

ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכבראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: ארימל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכבראווסקי, נייהויז. פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

פרייטאג, ד. 20-טן, 9 אווענט
אנאנס! — פרעמיערע !!! סטעמפעניו
פון בעליבטען פאלקס-שרייבער שלום עליכם.

דער געשריי פון ענטוישונג

(ענדע פון 3-טע זייט).

אין ווארשעוו (אין קרעמל) וואו די פאפסטען פון זיין גלויבען זיצען און טאג און נאכט, געוועזען אין התפעלות.

דארף פאסירען, אז דער דאזיגער פייערדיגער גלויביגער וויל, אין דער קעניגרייך פון גערעכטיגקייט, זוכען גערעכטיגקייט פאר איינעם, פאר א פריינד זיינעם. וואס ער קאן און ווייס פאר א ריינעם און שעהנעם מענשען.

און דא האט ער זיך אנגעשטויסען אויף די גלחים פון קאמוניזם און געזעהן ווי זיי פערטיילען גערעכטיגקייט.

און הימעל עפען זיך, וואס דער דאזיגער קאמוניסטישער צדיק האט דערזעהן אין קעניגרייך פון זיין גלויבען.

רשעות, בעהעלטענעם כוליגאניזם, טרייפקייט ליגען... און א מאשין האט ער דערזעהן פאר זיך, א שרעקליכע פאליטישע מאשין, מיט רעדלעך און מיט ציינהענדלעך. איין רעדעל שלעפט דאס אנדערע, איין ציינהענדעל ציהט נאך זיך דאס אנדערע, און אז די דאזיגע שווינדעליכע מאשין כאפט ארייין א פינגער פון א מענשען וועלען שוין די רעדלעך און די ציינהענדלעך שלעפען דעם גאנצען מענשען נאך זיך, די רעדלעך וועלען זיך נישט א שטעלען, די ציינהענדלעך וועלען נישט אויפהערען צו ארייינבייסען אין דעם א יינגעפאלענעם קערפער.

און ער האט געזעהן ווי די מאשין פרעסט אומשולדיגע לעבענס און קיין רעטונג איז נישטא.

איז ער אוועק פון רוסלאנד א דערשלאגענער, א צובראכענער. ער האט א געוויסע צייט גאר נישט געקענט ריידען.

און מיט אמאל האט ער אויסגעשריגען צו די קאמוניסטען:

מערדער און באנדיטען זייט איהר!

(סוף קומט).

Dr. H. WOŁKOWSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
ספעציעל ארצט פאר הויט= און ווענערישע קראנקהייטען, מענער= שוועכע, עלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

צאהן=ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעהמט אן פון 10-2 און פון 4-7 אין

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער=קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 131=86
נעמט אן פון 8-9½ פריה אונפון 3½-4½ נאכמ.

דער טאלפע-טענש

78) (סענסאציאנעלער ראמאן)

לאנגוואל האט ארויסגענומען פון בוזעם א שטאלענעם האמער, וועלכען ער האט צוגעפאסט צום אייזערנעם קאמין.

מאריס האט אכטונג געגעבען אויף דעם אלטען, נישט פערשטעהענדיג, וואס יענער האט בדעה צו טון.

דער אלטער האט אויך ארויסגענומען פון קרעדענק א לאנגע שטריק.

ער האט די שטריק צוגעבונדען צום שטאלענעם האק און אויפגעהויבען דעם טעפיך.

ער האט גלייך דערנאך פון אונטען ארויסגענומען א פאר ברעטער, און עס האט זיך ענטפלעקט א גרויסע שווארצע לאך.

אונטען איז גארנישט געווען צו זעהן: ערגיץ פון דער טיף האט זיך דערטראגען א נישטקלאהרער, מאדנער גערויש.

דער אלטער האט מיט דער שטריק ארומגעבונדען מאריס'עס קערפער און ארונטערגענומען דאס סערוועטעל פון זיין מויל.

— דאס טויג אייך איצט נישט, מיסטער! — האט ער א זאג געטון, צושלעפענדיג מאריס'ן צו דער עפענונג אין דער פאדלאגע און ארונטערלאזענדיג איהם אונטען.

מאריס איז געבליבען הענגען אין דער לופט איבער דעם שווארצען אפגרונד.

אנשפארענדיג זיך מיט די פיס אין ביידע זייטען פאדלאגע, האט לאנגוואל אנגעהויבען פאמעליך ארונטערצולאזען די שטריק.

שאקלענדיג זיך אין דער לופט, האט מאריס געפיהלט, ווי ער לאזט זיך ארא אונטען.

ווען איהר וועט אנריהרען מיט די פיס די ערד, וועט איהר מיר זאגען,— האט לאנגוואל דערקלעהרט — איך וועל גלייך ארונטערקומען נאך אייך.

די רייזע אין דער לופט מיט'ן טונקעלען ברונען האט געדויערט עטליכע מינוט.

מאריס'עס פיס האבען אנגערירט די ערד.

מיט א קורצען אויסגעשריי האט ער געגעבען צו וויסען, אז ער איז שוין אינטען.

— אנגעקומען בשלום? — האט לאנגוואל א שפאס געטון.— זייט אזוי גוט, טרעט א ביסעל אפ אין א זייט. איך לאז זיך אויך ארונטער מיט'ן שטריק און כ'קאן נאך אייך, חלילה, אנריהר'ען...

מאריס האט א קריץ געטון מיט די צייהן און זיך אפגערוקט אין א זייט.

אויבען האבען זיך מיט א קלאפ פערלייגט די ברעטער. און גלייך דערנאך האט זיך לאנגוואל אנגעהויבען ארונטערצולאזען.

נעבען מאריס'ן האט זיך אנגעהייבען צו בעוועגען אין א קרעכץ געטון?..

— דאס זענט איהר, פען?

— ווער זענט איהר? — האט א פרעג געטון א דערשראקענע ציטערדיגע שטימע — דאס זענט איהר בראקמאן?... וואו געפינען מיר זיך?... וואס איז געשעהן?..

ווי אזוי קום איך דאך אהערצו? דער דאזיגער אלטער טייוועל האט דאך מיך אנגעטרונקען מיט עפיס א סם... איך בין ענטלאפען — דאס איז אלץ, וואס איך געדענק... איך האב געוואלט נעהמען זיין אויטא... גאט מיינער, אלץ איז קאפוט! איך בין א פערפאלענער!..

— דאס האט איהר געשאסען, ווען איהר זענט אוועק פון הויז?..

— דאכט זיך — איך... כ'געדענק נישט... כ'בין געווען שכור און גארנישט פערשטאנען, וואס איך טו... וואו געפינען מיר זיך, בראקמאן?.. פאליציי וועט אונז בעפרייען פונדאנען, נישט וואהר?..

— לאמיר האפען, אז זי וועט אונז טרעפען נאך לעבעדיגע, — האט מאריס פינסטער געענטפערט.

דער באראנעט האט פאר שרעק אנגעהויבען צו קרעכצען.

— ווער איז ער?... איהר האט איהם געזעהן?... דאס זענען טאקי די קאטאקאמבען?.. איך האב געהערט וועגען זיי... ווי נאס דא איז!... זעהט א הר עפיס?..

— מיר דוכט זיך, כ'האב געזעהן ליכט,— האט מאריס ארויסגעמורמעלט — אבער ס'האט זיך מיר אוודאי בלויז אויסגעוויזען... וואו איז אדעלע לעוושיין? — האט ער א פרעג געטון נאך א קורצען שווייגען.

— איין גאט ווייסט, וואו זי איז! — האט גרעגארי א זיפץ געטון.

ער האט אינגאנצען געציטערט, און מאריס האט דייטליך געהערט, ווי זיינע צייהן האבען געקלאפט.

— איך האב זי מעהר נישט געזעהן,— האט ער ווייטער גע'טענה'ט — כ'האב מורא געהאט, אז בטאג האט זי נאכגעיאגט... ער וועט זי אבער, נישט טשעפען... א מאדנע חיה — דער באג!.. כ'וואלט געוואלט, אז ער זאל דא זיין...

— כ'וואלט אויך געוואלט, אז עמיצער זאל דא זיין.— האט זיך מאריס אויפריכטיג מודה געווען.

ער האט געארבייט מעשים מיט די האנדקייטלען, בעמיהענדיג זיך זיי ארונטערצונעהמען, הגם ער האט גאנץ גוט געוואוסט, אז קיין מענשליכע קראפט איז, נישט ביכולת איבערצוברעכען דעם שטאלענעם שלעסעל.

דעם רעוואלווער זיינעם האט ער פערלוירען.

אין טאש פון זיין מאנטעל איז נאר אויסגעבליבען א לאנגער שארפער קינזשאל, וואס איז איהם שוין נישט איינמאל צונוץ-געקומען, ווען ער פלעגט זיך ראטעווען פון באנדיטען.

איהם איז אבער קלאהר געווען, אז איצט וועט איהם דאס געוועהר נישט קענען ברענגען קיין נוצען.

בינו לבינו האט זיך לאנגוואל ארונטערגעלאזט אויפ'ן דעק פונ'ם ברונעם, און הויך אויפהויבענדיג די לאמטער איבער'ן קאפ, האט ער מיט חוזק בעטראכט די צוויי געפאנגענע.

— ענטשולדיגט מיר, וואס כ'האב אייך א ביסעל פערהאלטען... איך וועל אייך אוועקנעהמען פונדאנען... מיר וואלט זיך נישט געוואלט, אז מיינע געסט זאלען זיך נישט דערקיהלען אין דעם „ווילגאטנעם לאקאל"...

דער ווילדער געלעכטער פון דעם מטורפען אלטען האט מיט א בייזען עכא אפגעהילכט אין די קעלערן.

לאנגוואל האט אנגעריבען א צינד-העלצעל און אנגעצינדען דריי לאמטערנס.

אין דער הייל איז געווארען ליכטיג.

מאריס האט זיך תיכף ארומגעקוקט, און זיין בליק איז געפאלען אויף א דערהויבונג אינדערמיטען, וואס איז געווען בעדעקט מיט רויטען טוך.

ווי דער געהיים-אגענט איז נישט געווען גרייט צו אלעם-ערגסטען, צו די שרעקליכסטע איבערראשונגען — איז ער דאך פערציטערט געווארען:

— א גיליאטינע!

(פארטזעצונג קומט).

וױלט איהר זיך פון אײער **רעוומאטיזם, גיכט** בעפרײען?

ציהענדע, שטעכענדע שמערצען אין די גלידער און געלענקען, געשװאלענע גלידער־פטרקריפעלטע הענד און פיס, ציקען, שטעכען, ציהען אין פערשידענע קערפער, טײלען און שטעכעניש אין די אויגען — דאס זײנען די פאלגען פון רעוומאטישע און גיכטישע לײדען, װעלכע מוזען בעזײטיגט װערען, אײדער אנדערש קען די קראנקהײט זיך פערגרעסערען.

איך לעג אײך פאר

א הײלענדע טרינק־קור, װעלכע שנײדעט אוים די װעקסעל־שטאף און שװימט מיט הארן־זײרע, דאס איז נישט קײן שום אזוי־גערופענע אוניװערסאל אדער געהײם־מעדיצין, נור א פראדוקט, װאס די גוטע מוטער־נאטור האט פאר די קראנקע מענשהײט געשענקט.

יעדען אײנציגען א פראבע אומזיסט!

שרײבט מיר זאפארט און איהר דערהאלט גענצליך אומזיסט און פראנקא א פראבע צוזאמען מיט ערקלערונגען דורך דער פערמיטלונג פון מײנע אין אלע לענדער אײנגעארדענטע לאגערן און דאמאלס װעט איהר זיך אלײן איבערצײגען איבער דער אונשעדליכקײט פון דעם מיטעל װי אויך איבער זײן שנעלער װירקונג.

AUGUST MÄRZKE, Berlin-Wilmersdorf, Bruchsalerstr. № 5. Abt. 43

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

הײנט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעמיערע!

„די ליבע פון א קאזאק"

געשאפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון לעװ טאלסטאי
אין דער הויפט־ראלע

JOHN GILBERT

צו דעם דאזיגען בילד איז ספעציעל אנגאזשירט
א גרויסער רוסישער כאר
װאס װעט אויספיהרען א רײה פון די בעסטע רוסישע לידער.
נעכסטער פראגראם: „די פערשטױסענע"

גרויסע איבעראשונג
נור אויף א קורצע צײט!

דערמיט מאך איך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז כ'האב פארגעבערײט

א גרויסע פרעמיע

צו יעדען ½ טוץ רעטוש. פאסטקארטןבר. ב. גיב איך צו
א סאלאן־פארטרעט
װי אויך װערען אויסגעפיהרט ½ טוץ פאטאפאסטקארטען 1 פ. פון 5 זל. אן, װי אויך זעמטליכע קונסט־פאטאגראפיעס פארטרעטען, גרופען און ענצעל־אויפנאהמען לויט די נײעסטע פאטא־קונסט. קומט און איבערצײגט אײך! מיט אכטונג

קונסט־פאטאגראפישער אנשטאלט
„PARISIEN"
צופאהר מיט די טראמװאיען: 14, 1 און 6 — 30 פראנציסקאנער 30

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od 10.XII. do 16.XII. 1929 r.
Dla dorosłych i młodzieży:

Siódmy cud świata

Legenda hinduska według utworu **Nira Dżan Pala,** w oprac. **W. Burtona**
Nadprogram:
Z ŻYCIA WĘŻÓW.
Następny program: **Spowiedź Kapelana**

א לאנגיעהריגער געװעזענער
גערבטס סעקרעטאר
שרײבט אלערלײ ביטעס און קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפיעטשע־ניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.
א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער־ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

Zaginiony został weksel na sumę Zł. 30.— wystawca R. Tatrykowski, pł. 15/9—29 w Łodzi. Weksel powyższy zostaje unieważniony. — Znalazca zechce takowy zwrócić do administr.

איבערצוגעבען
א געװעלב
מיט 2 שויפענסטער
אויף קילינסקיעגא 44
זעהר ביליג פון זאפארט.
ערקונדיגען
קילינסקי 18, װ. 23.

אנ'ערשטקלאסיגע
גארדעראבע־שאנק
ביליג צו פערקויפען צוליב אבריזע. צו ערפאהרען פראנצישקאנער26
בײ סאדקאװיטש.

כ'קויף
און צאהל די בעסטע פרײזען פאר גאלד, זילבער, בריליאנטען, דיעמאנטען, פערל
װי אויך לאמבארד־קװיטען. פלאץ װאלנאשטשי 10 (נעבען מארק), 1־טער שטאק, פראנט, קאפעליוש. 949

װיכטיג פאר מענער און פרויען!

פערשידענע דאקטארסקע ביכער צום ביליגסטן פרײז, װי װעגען שװאנגערשאפט פרײז 40 גר., װעגען מענער־שװעכע—50 גר., װעגען אנאניזם—30 גר., הויז־דאקטאר — 40 גר. און נאך אנדערע קריגט איהר נאר בײם צײטונגס־פערקױפער

װעלביארזש, אלטשטאט 1.

אויך קריגט איהר צו קויפען פערש. ביכער און אויך לידער און מאנאלאגען צום ביליגן פרײז, איך קויף אויך אלטע ביכער און גיב ביכער אהײם אויסצולײענען אויף חודש און אויף שטיק מיט ביליגען פרײז. געדענקט דעם אדרעס.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל־ארצט פאר נירן, בלאז און הארן־קראנקהײטן
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אװענד.
צוריקגעקעהרט.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
[illegible]
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אװענד.

Dr. Różaner
ספעציאליסט פאר
הויט, װענערישע קראנקהײטן און מענער־שװעכע
Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 128-98
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—8 אװענד,
װארטע־זאל פאר פרויען.

כעמיש־באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער נ. שאץ
פעטריקאװער 37, 2. שט., פראנט.
אנאליזען פון קאל, אורין, לײבער א. ז. װ.
אורין־אנאליז — 4 זל.

שפארט געלד!

די גוט בעקאנטע און לאנג עקזיסטירענדע פראצאװניע פון קראװאטען און בינדעס. עמפפעהלט א רײכען און א גרויסען אויסװאהל פון פערשידענע בינדעס, קראװאטען און שלײפען.
בעמערקונג: ס'װערען אויך איבערגעארבײט פון אלטע בינדעס אויף נײע בינדעס און שלײפען װי אויך פון נײע שטאפען, צו זעהר ביליגע פרײזען.
הערשקאװיטש, װאלבארסקא 31,
אין הויף לינקע אפיצ. 2־טען שטאק.

מה שהיה הוא שיהיה,
ומה שנעשה הוא שנעשה!

זא זאלסטו װײטער קומען צו לויפען אין בעװו. רעכטסקאנסולענטן־ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאװער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 79-148
װאו עס װערט ערלעדיגט און געשריבען אלערלײ ביטעס: ציװילע, קארנע, האנדלאװע, אפעלאציעס, אדװאקאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, װעגען דירות אין אורזאנד ראזיעמטשי, װי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאװער 17.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהײטען.
ספעציעל פאר לונגען־ און הארץ־קראנקהײטען.
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג־זון.
עממ אן אין דער הײם פון 3—5 נאכמיטאג.

Dr. med. H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען־קראנקהײטען
צעגעלניאנא 45, טעל. 113-47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אװענד.

די מעכאנישע
שלאסערײ און שװײסערײ
פיהרט אוים זעמטליכע מאשין־רעפאראטורען, שװײסונגען, צופאסונג פון מאשינען־טײלען מיט גאראנטיע און :—: געגען ביליגען פרײז :—:
J. REDER, Łódź
11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)
פריװאט־װאוינונג: גדאנסקא 20.

יונגלעד
מיט זעהר
— גוטע —
שטימען
פון אנשטענדיגע עלטערן קענען זיך מעלדען יעדען דינסטאג און דאנערשטאג פון 5,30 נאכמיטאג אין פראבע־שטוב פון סינאגאגען־כאר זשעלאנא 8. גאנץ פעהיגע בעסומען גוט געצאהלט.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעראמסקא 17 טעל. 16-33

ד"ר ראסקאװסקי נעװ. העלז, אויערן קר.	10—11 3—5 7—8
ד"ר ראזאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטײן אויגען־קראנקהײטען פאלאק	1—2 6—7
ד"ר יאסטמאן ניערען קראנקהײטען	12—2 [illegible]
ד"ר ראזענבלום קינדער־קראנקהײטען	10-12 4-5
ד"ר [illegible] פרויען און געבורטס־הילף	11-1½ 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגיש־קראנק.	4½-5½ [illegible] 1—2
ד"ר װײנבערג אינ. הארץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר מאזעפעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראדזענסקי צאהן־ארצט	5—7
נ. ראזעס צאהן־ארצט	3—5

[illegible]
א רענטגען־אינסטיטוט
[illegible]
די לעטשניצע איז אויך אפען װינטער װיזיט אין דער שטאט.

ערצט.־קאסמעטיש. קאבינעט
פיל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אװענד

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעראמסקא 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אװענד.

ד"ר אימיך נעװ. האלז, אויערן קר	4½—7½
ד"ר קערשנער קינדער־קראנקה.	9-11 5-6½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהײטען	[illegible]
ד"ר ליפיעץ הויט און געשלעכטס־קר.	12½—[illegible]
ד"ר שטירנפעלד נערװען און געמיטס־קר.	1—2
ד"ר נאלדבלאט אויגען־קראנקה.	9½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהײטען	2—3
ד"ר שפרלאװסקי פרויען־ און געבורטס־הילף	4½—7½

[illegible]
אימפונגען געגען שקארלאטין.
בײ דער לעטשניצע איז געעפענט געװארען
א רענטגען־אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי דענטיסטיש צאהן־ארצט 10—1 3—6
[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אפען װינטער

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
זאװאדזקא 1.
פאר װענערישע הויט־קראנקהײטען און מענער־שװעכע [illegible]
[illegible]
[illegible] פון אורא־לאגישע און נערװען־קראנקהײטען.
קװארץ־לאמפ. עלעקטרישער היל־קאבינעט קאסמעטיק.
[illegible]
װיזיט 3 זל.

אבאנאמענטס־פרײז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א הײם; אויף דער פראװינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטװארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בײטאג און בײנאכט.

אנאנסען־פרײז פאר'ן טעקסט—18 גר. פרײטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זײט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ 8 „
פאר א מילימעטער־שורה: [illegible] דער שטאט 50 פראצ. טײערער. אויסל. 100 פראצ. טײערער. מעלדונגען—10 גר. א װארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman